

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SLOVENE

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Slovanska vzajemnost?

Zaradi 6 milijonov kron so se razbila te dni trgovinska pogajanja med Češkoslovaško in našo državo! »Lidove Noviny« vzklikajo, da tega pač ni bilo treba, in pristavljajo, da bi bilo bolje, da bi ta denar češkoslovaška država vzela iz svoje blagajne in ga izročila tistim strankam, ki so se zdale, da bi radi ugodnega zaključka pogajanj na podlagi jugoslovanskih zahtev ta denar utrpeli. Za kakšne vsote so bili v igri interesi posameznih strank in ali so sploh bili, nas ne zanima; saj je to češkoslovaška domača zadeva. Lahko pa povemo takoj, da bi bila češkoslovaška vlada storila veliko delo za češkoslovaško republiko in seveda tudi za slovanstvo sploh, ako bi bila plačala ta denar iz državne blagajne in tako zadostila željam »dvajset ali trideset privilegiranih ljudi«, ki so gotovo prepričani, da se z njihovimi zasebnimi koristmi vselej krijejo tudi koristi države; takšnih privilegirancev ima dovolj vsaka država in vlade jih krotijo s sredstvi, ki so zanje pač najbolj primerna. Vsak češkoslovaški državljan bi bil tedaj prišel na žrtvenik domovine 50 stotink.

Zaradi teh 50 stotink so se torej razbila pogajanja med dvema slovanskima državama, ki sta poleg tega glavna stebra Male antante, v času, ko se g. Beneš na vso moč trudi, da bi tej politični zvezi dal trdno gospodarsko zaslombo in jo še bolj zavaroval pred neprestanimi intrigami iz Rima. Prav v Pragi so nedavno pričeli biti plat zvona, da ima najnovejši Mussolinijev načrt za gospodarsko ureditev Podonavja namen zrahljati, ako ne popolnoma raztrgati zveze med državami Male antante in celo iz Pariza (»Journal des Debats«) se je začel svaričen glas, češ da bi utegnile Mussolinijeve ponudbe na gospodarskem področju postati nevarne trdnosti Male zveze. Ta nevarnost da je toliko večja prav spriču nepopustljivosti Češkoslovaške v zadevi uvoza kmetijskih pridelkov iz ostalih dveh držav, članic Male zveze.

Mi smo tako prepričani o potrebi politične Male antante in tudi o njeni trdnosti, da ne vidimo v Mussolinijevih ponudbah, čeprav so te morda nekoliko bolj konkretne narave kakor sicer, neposredne nevarnosti za obstoj Male antante, to tem manj, ker je jasno, da ne bomo spravljali v igro svoje politične samostojnosti ali vsaj zunanje politične prožnosti v zameno za kako trenutno gospodarsko korist. Vsekakor pa je nujno potrebno, da se politična Mala antanta okrepi tudi gospodarsko. Nikdo ne bo trdil, da niso politične zveze mogoče brez gospodarskih — saj nam prav dosedanja obstoj Male antante daje zadosten dokaz za to možnost — toda v času gospodarske krize mora vsak pameten državnik računati z naglajenjem svojih rojakov, posebno pa pridobitnih krogov, da preradi iščejo v vsakem mednarodnem sporazumu samo gospodarsko korist in ga s tega vidika sploh ocenjujejo ter da po izmeri gospodarskih koristi, ki jih imajo od posameznih držav, tudi delijo svoje simpatije do njih. Politične zveze brez gospodarske zaslombe in brez kulturnih vezí, za katerimi se danes pogosto skrivajo tudi gospodarski nagibi, so nekeke mrtve tvorbe brez življenjskega soka, ki za javnost oživijo le od časa do časa, ko se skupni nasprotnik oglasi, pa naj bo to Hitler, Mussolini ali Gömbös. Zato nastaja tudi nevarnost, da za javnost takšne pogodbe sploh izgubijo pomen.

Odtod tudi svet Male antante, ki se sešane prihodnji teden v Pragi. Čaka ga silno huda naloga, če pomislimo prav na trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in eČškoslovaško, ki so z malimi presledki v teku že leto dni. Ni lahko najti formule, v katero bi se lahko zliili gospodarski interesi vseh članic Male zveze. Tvežava obstoji tudi v tem, da Češkoslovaška ne mara konsumirati prebitka kmetijskih pridelkov iz ostalih dveh držav. Toda že »Lidove Noviny« priznavajo, da jugoslovanske zahteve niso pretirane in da ni bilo vredno s strani češkoslovaške vlade prekiniti radi tak malenkostnih razlik, ki so še obstojale. Češki agrarci, ki imajo glavno besedo v vseh zadnjih češkoslovaških vladah, se boje naših pridelkov in ovirajo njihov uvoz v republiko. Medtem ko je lansko leto šlo na Češkoslovaško še 13,17% (l. 1931 kar 15,49%) našega izvoza, smo letos v prvih devetih mesecih padli na 6,67%; nazadovol je sicer tudi uvoz iz Češkoslovaške od 15,63% na 12,34, a ne v istem razmerju. Češki agrarci bodo morali prej ali slej uvideti, da utegne njihovo ravnanje škodovati češkoslovaški industriji, ki vendar pri nas še vedno plasira mnogo svojih izdelkov brez vseh tistih formalnosti, ki so poleg carin v zvezi z izvozom naših pridelkov na Češkoslovaško.

Napočil je čas, ki mora prinesiti končno razčiščenje trgovinskih odnosov med nami in Češkoslovaško, ki so izrednega zunanje političnega pomena. V kratkem se bo pokazalo, ali zmaga velikopotezni zunanji politik dr. Beneš in z njim gospodarska Mala antanta, ki bo še utrdila temelje politične, ali pa ožji interesi čeških agrarcev, ki se morda niti ne zavedajo, da s svojo trmoglavostjo nehoti podžigajo intrige najhujšega nasprotnika Slovanov — gosp. Mussolinija. Češkoslovaški narod se je že davno odločil za Beneša, toda njegova volja še ne more prav do izraza; le tako je mogoče, da so se trgovinska pogajanja razbila ob vsoti 6 milijonov.

Čehoslovaki se predobro zavedajo, da je treba prav danes, ko se zbirajo na vseh koncih in krajih sovražniki mladih slovanskih držav, za dejanji dokazati, da slovanska vzajemnost ni obrabljena fraza. —ski

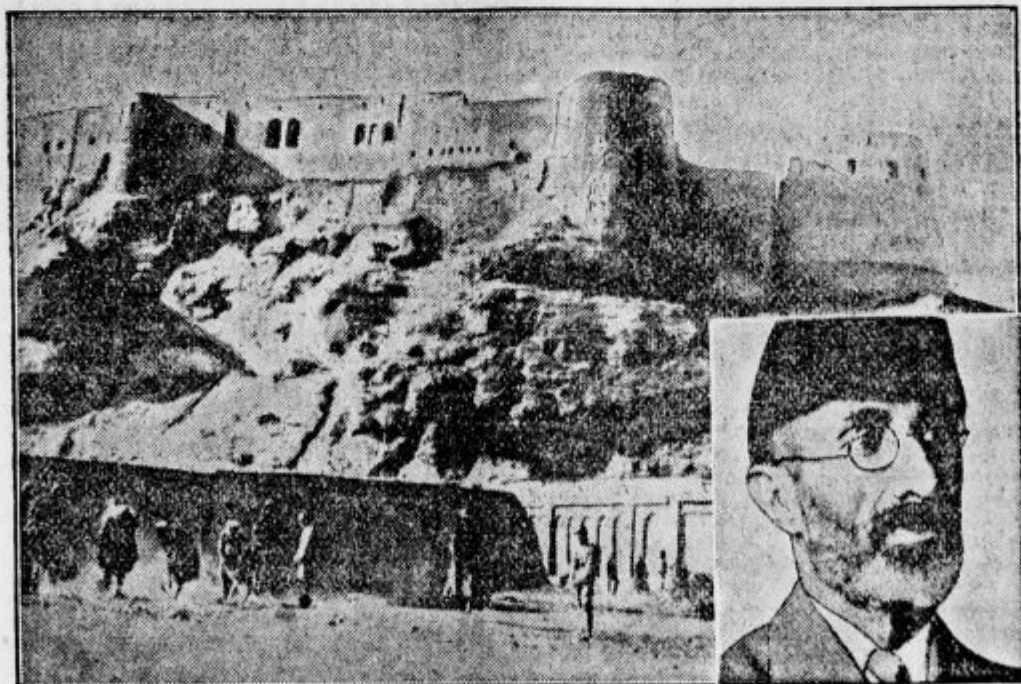
Dunajska vremenska napoved: Severne Alpe: Pretežno oblačno, od časa do časa padavine, v višjih legah bo padel sneg. Južne Alpe: Oblačno, obilne padavine, na več krajih sneg.

Zagrebska vremenska napoved: Močno spreminljivo, oblačno. Hladno in vetrovno.

Angleško-ruska rivaliteta v Aziji

Afganski kralj Nadir umorjen

Za novega kralja je bil proglašen sin Mohamed Zahir kan

Umorjeni kralj Nadir in trdnjava Kabula - afganske prestolnice

London, 9. novembra. AA. Afganski poslanik v Londonu je sredi prejel iz Kabula brzojavko, da so afganskega kralja Nadir Šaha ubili. Za naslednika je proglašen njegov 19 letni sin Mohamed Zahir Kan.

London, 9. novembra. b. Vest o umoru kralja Nadir Kana je v tukajšnjih političnih krogih vzbudila veliko pozornost. Indijski urad je bil vsi noč v službi, ker se pričakuje, da bo ta umor vplival na razmere v indijsko-afganistanskih obmejnih krajih. Zaradi tega so poslani močni vojaški oddelki v zapadno Indijo.

Ljubljana, 9. novembra.

Čisto podzavestno misli ob besedi Afganistan vsakdo, ki le količkaj zasleduje vijugasta pota svetovne zgodovine, na stoletni spor med Anglijo in Rusijo. Afganistanska zgodovina je bistveno samo zrcalo angleško-ruske rivalitete v Aziji. Tako se je tudi sedaj vsakdo, ko je slišal o umoru edinega afganistanskega kralja Nadir padisaha vprašal: Kdo ga pa je, ali Rusija, ali Anglija? Zaradi tega, ker tvori afganistanska zgodovina tako bistveni del živčevja mednarodne politike, zasluži umor, ki ga beležijo časniške agencije, tudi večjo pozornost, ker nenadoma postavlja pred svetovno javnost znova problem angleško-ruskih odnosov.

Afganistan - „prokleto dežela“ - leži na križišču svetovnih kulturnih cest

Nasilna smrt sama po sebi v zgodovini afganških vladarjev ne predstavlja nikake posebnosti. Niti eden od emirjev, ki so vladali v Afganistanu, odkar je 1708 postala tako rekoč neodvisna država, ni umrl naravne smrti, razen Amanullaha, ki je s svojo lepo kraljico Surajo pravočasno zbežal v Evropo, kjer sedaj v rajski Nici zapravlja denar svojih očetov in svojega naroda. Tudi notranji nemiri, revolucije, upori enega plemena proti drugemu, obleganja glavnega mesta in slično ne predstavljajo nič izvanrednega ter so postali kronični pojavi v tej deželi junakov. Zemljepisna lega te države je »prokleto«, kot se je izrazil francoski zgodovinar Scheffer, ker leži na križišču gospodarskih in kulturnih tokov. Aleksander Veliki je zmagoval po Afganistanu in se umaknil silam, ki so prodirale iz Indije. Arabci so si ga zopet osvojili v 7. stoletju in ga morali takoj zapustiti domačinom od Perzije nahujskanim plemenom, ki so se nato medseboj pobijali več stoletij. Z vsakim emirjem je skoroda začela nova dinastija. Perzijci, Indijci, Ufbekijci, ruski Tartari, Mongoli iz Kitaja so zaporedoma plenili po teh pokrajinah, krvaveli in izkrvaveli. Leta 1504 je Afganistan postal začetna celica cesarstva Velikega Mogula, a je bil 50 let pozneje zopet razbit in razkosen med sosede. Šele 1747 se je dežela nekako osamosvojila in »centralizirala«, če naj s tem izrazom označimo popolno uničenje vseh plemen, ki so nasprotovala zmago vitemu Kabulu.

Afganistan bojno polje rusko-angleške rivalitete

Od takrat pa datira tudi začetek spora med Rusijo in Anglijo, ki se odslej vleče kot rdeča nit skozi vsa dolga stoletja do danes. Ruski carji so si zaželeli morja in so pritiskali dol proti jugu. Anglija se je bala za svojo Indijo in za svoj dostop do Indije preko Perzije in Afgana in je silila rusko težo nazaj proti severu. Ogromne vsote denarja so tekale v to državo, enkrat so prišla iz severa, drugič zopet od juga. Rusija je oboroževala in podpirala severna plemena, Anglija južna in vzhodna, vetaja je sledila vstaji z menajočimi se uspehi, afganski rod pa je krvavel za nenasišne ambicije teh dveh nevarnih rivalov.

Leta 1855 sklene Anglija z emirjem Dost Mohamedom pogodbo, ki ji daje neomejeno nadzorstvo nad Afganonom, a Rusija je že podkupila njegovega sina Sir Ali Kana, ki je nastopil proti svoji očetu, ga ubil in kot novi kralj sklenil novo pogodbo z Rusijo, v kateri ji priznava vse ugodnosti, ki jih je prej uživala Anglija. Intrige so se nadaljevale od obeh strani, »znanstvene komisije«, enkrat ruske, drugič angleške, so vdirale v državo in špijonirole ter podkupovale, velike industrijske firme so »napeljevale telefone« po deželi, ki je brez vsake ceste, »konzulov« sta imeli obe državi v Afganistanu več, kot pa v največji vobesili.

„Sporazum...“

Leta 1887 se Rusija in Anglija s stisnjenimi zobmi izjavita za »mirni sporazum«, v katerem določita afganistanske meje in si z vodoravno črto preko Afgana razdelita med seboj »interesna območja« ter si obljubita prijateljstvo. Po porazni vojni z Japonsko je morala Rusija priznati Angliji, ki izkoristi vsako priliko, ki jo nudi svetovna politika, »večje interese« v Afganistanu, kar pa ruskih carjev ni oviralo, da so s podvojenjo silo prodirali proti gorovju Karakorum, ki deli rusko-baškirske pokrajine od angleške Indije.

Pod Habibullahom, ki je emiriral v Afganistanu do konca svetovne vojne, sta obe državi, Anglija in Rusija izkoriščevali dobo miru in dobrohotne nevtralnosti tega vladarja, ki je bil preveč zatopljen v svoje kraljice in ni maral slišati ničesar o kakšnih zunanjih politikih. Sicer sta pa Rusija in Anglija bili tudi preveč obremenjeni s svojimi spori v Perziji, ki jo je bilo tudi treba porazdeliti v interesna območja, da bi bili mogli voditi bolj ofenzivno politiko v Afganistanu.

Amanullah -- protiangleški emir

Toda dobrobrščni in leni Habibullah je umrl nasilne smrti in za njim je prišel na prestol njegov sin Amanullah, prvi »evropski« princ Afganistana. Anglija je spremembo takoj izkoristila in nemudo-

Umor kralja je le prehodna etapa 300letnega boja med Anglijo in Rusijo v Aziji

ma zasedla vso obmejno gorsko pokrajino ob indijski meji. Amanullah odgovori na angleški napad s senzacionalnim podpisom prijateljske pogodbe s sovjetsko Rusijo leta 1921. To je bila prva pogodba sovjetske Rusije in je dokazala, da so boljševiki šli enostavno naprej po izhujenih potih carske zunanje politike. Amanullah si je od boljševikov kupil vojaško pomoč za primer, »da bi kakšna tretja država vdrla v afgansko ozemlje«, za to pa je »dovolil prijateljski sovjetski Rusiji«, da takoj razprede po vsej državi »telefonske linije« in da namesti zdolž indijske meje »toliko »konzulov«, kolikor se ji bo za njene trgovinske interese zdelo potrebno«. Pogodba je bila 2. septembra 1926 obnovljena. Amanullah je sklenil podobne pogodbe tudi s Perzijo in Turčijo in se tako ročil angleškega objema. Da bi Anglija ta udarec parirala, je morala vreti perzijsko dinastijo in ustoličiti novo dinastijo Pehlevi, ki je bila njej prijazna in jo tudi podpirala proti Rusom v Perziji tako kakor v Afganistanu. Ko je Amanullah le preveč kazal protiangleško usmerjenost, ko je hotel po zgledu Turčije modernizirati kar čez noč afganska napol divja plemena, je morala Anglija seči po hujših sredstvih in je nahujkala vzhodna plemena, da so se uprli kralju Amanullahu in ga — odtavila. Prestola se je polastil vodja banditov, sin »nosača vode« Bašasakao, ki se je januarja 1929 proglasil za kralja Afganistana.

Bandit Bašasakao -- boljševik

Toda bandit je bandit in kot je rad sprejemal denar od Angležev pred in med ustajo, tako je sprejemal pomoč od sovjetske Rusije, ki je postal vladar države. S pomočjo sovjetskega denarja se je eno leto upiral v krvavi meščanski vojni, dokler 17. oktobra 1929 ni podlegel angleškemu »zlatim topovom«, ki so pod poveljstvom strica Amanullaha Nadir Kana začeli obstreljevati prestolico Kabul, jo porušili in vso posadko izročili v roke zmagovalca, ki je Bašasakaoa dal ustreliti in se proglasil za padisaha Afganistana.

Nadir -- „angleški kralj“

Kralj Nadir je bil brez dvoma sposoben, toda imenovali so ga »angleškega kralja«. Nova pogodba, ki jo je podpisal 11. julija 1931 s sovjetsko Rusijo, angleško usmerjenost tudi idovolj dokazuje, saj je v marsičem omilila ruski vpliv v Afganistanu in odstranila iz pogodbe vse one točke, ki so se Angliji dozdevale preveč »ruske«. Čigava žrtve je torej postal? Ali so sovjetski agenti, ki od časa do časa preplavljajo Afganistan, dosegli nove zveze s kakšnimi severnimi plemeni, da znova ogrožajo angleško-indijsko mejo in je iz teh vrst prišel morilec, ki je obračunal z Nadirjem? Ali je njegov sin, ki je bil proglašen za kralja, zopet rusko usmerjen in bo treba pričakovati novih intrig od strani Anglije, ki bodo dobile izraza v krvavih notranjih borbah? Ali pa je umorjeni Nadir, ki je bil poleg svoje sposobnosti neizmerno krvočelen, premalo služil Angležem in so si hoteli gospodari Indije izbrati poslušnejše orodje? Tega ne vemo in šele dogodki bodo dvignili zavese nad tem umorom, s katerim se izraža tragična usodna tega azijskega naroda in ki je nova faza še vedno ne končanega in še dolgo ne končanega boja med angleškim imperijem in med državo Rusov.

Boncour o Nemčiji in Avstriji

Poklon Nemčiji -- udarec po Avstriji

Pariz, 9. nov. b. Danes popoldne se prične v zbornici velika zunanje-politična debata, za katero vlada v vsej politični javnosti, kakor tudi v mednarodnih diplomatskih krogih, velikansko zanimanje. Debatu je otvoril po ekspoziciji zunanjega ministra Paul Boncourja v zunanje-političnem odboru Louis Marin, ki je prvi ostro napadel zunanjega ministra Boncourja. Najprej se je govorilo o locarnskem paktu in o praktičnem izvrševanju njegovih klavzul. Boncour je odgovoril, da je pravno ta pakt še vedno veljaven. Vse dotlej, dokler bodo njegovi garantni paktu zvesti, bo imel polno pravno moč. Marin je vprašal, kaj se bo zgodilo, če se bo Nemčija upirala, da se podvrže oborožitveni kontroli. Boncour je poudaril, da bi se v tem slučaju uporabila klavzula Zveze narodov, in sicer v prvi vrsti čl. 11 tega pakta, ki določa sankcije v slučaju kršitve pogodbe, naglasil pa je, da bi se pristopilo k taki sankciji v skrajnem slučaju in šele takrat, če bi se izjavila vsa ostala sredstva z gospodarskimi sankcijami vred.

Poslanec Mandel, ki je napovedal za danes popoldne interpelacijo o ponovnem oboroževanju Nemčije, je sredi v odboru vprašal Boncourja, kaj misli ukreniti, če se bo Nemčija nekega dne naenkrat znašla popolnoma oborožena. Boncour je odgovoril, da je trdno prepričan, da trenutno taka možnost ne obstoji in da se o nje niti misliti ne more. Podpisnice pakta Zveze narodov se bodo v tem slučaju poslužile prej vsakega drugega sredstva, kakor vojnih pustolovščin. Odbor je z vsemi gla-

sovi proti edinemu glasu Marina vzel Boncourjev odgovor v vrednost.

V političnih krogih prevladuje mnenje, da zaradi današnje zunanje-politične razprave v zbornici vlada ne bo naletela na težave. Boncour stoji na stališču, da je Francija vedno pripravljena sprejeti ponovna pogajanja brez ozira, s katere strani prihaja tak predlog. Če bi torej Nemčija izrazila željo, da se hoče pogajati, bi Francija brez dvoma na taka pogajanja pristala pod sledečima dvema pogojema:

1. Da sme francoska vlada obvestiti prijateljske države o pričetih pogajanjih.
 2. Da se že vnaprej razume, da bi imela taka pogajanja smisel samo v slučaju, če bi se vodila v delokrogu Zeneve.
- Na koncu je bilo govora tudi o avstrijskem problemu. Narodni poslanec socialno-demokratske stranke Longuet je izrazil mnenje, da Avstrija ne bo mogla zmagonosno končati svojo borbo proti narodnemu socializmu, če bo dr. Dollfuss delal na to, da zruši tudi socialno demokracijo. Zunanji minister Boncour je izjavil, da je istega mnenja in smatra, da je borba za samostojnost Avstrije, če se bo dr. Dollfuss pregrešil proti temeljnemu principom vojne strategije, namreč, če bo vodil borbo na dveh frontah, brez izgleda.

Pariz, 9. nov. c. Vest, da je angleški zunanji minister sir John Simon odpovedal svoj prihod v Pariz, je tu vplivala zelo neugodna.

Človeške zverine...

Nov strahoten umor pri Novem mestu

Neznani zločinec je s sekiro ubil Ano Goršetovo

Novo mesto, 9. novembra.

Spomin na znani Maljev proces je še svež, ko pretresa novomeško okolico in vso ostalo javnost nov grozen zločin, ki ga mora šteti kriminalistika med najgornje. Dobro tri kilometre od Novega mesta tik ob državni cesti proti Zagrebu na Malem Platiniku je staroznana Rohrmannova hiša. Gospodar, 79 let star, je bil pred vojno znani kmečki veljak. Ima obširno posestvo. Od 1. 1911 dalje je bil vdovec. Ob koncu svetovne vojne pa je pripeljal k hiši novo gospodinjstvo Uršo Goršetovo iz sosednje vasi Krka. Ker ni bil niti prejšnji niti ta zakon blagoslovljen za otroke, je prišla k hiši Uršina sestra Ana, da pomaga pri gospodinjstvu. Ta trojica je nekaj časa dobro gospodarila in živela le bolj zase. Ljudje so sodili, da je denarja na kupe, saj se je veliko posestvo upravljalo skoraj brez vsake tuje pomoči. Čeprav je bilo v izobilju vsega, kar poželi srce, družinske sreče ni bilo. Prepripi so se vrstili. Mož, posebno pa še žena, sta v pijači iskala tolažbe. Sestra Anka je obsojala čezmerno popivanja. Bila je trezna in pridna. Zadnja leta je vse breme gospodarstva slonelo na njenih ramenih. Splošno se je reklo, da dela za vse tri. Sosedje vedo povedati, da je večkrat delala ves dan brez jedi. Imela je tudi svoje posestvo v Zabji vasi. Ni čuda, če je nejevoljno večkrat ugovarjala svoji sestri, gospodinjici, da sama pač ne bo garala. Tako so se vrstili v hiši celo pretepi. Mirnega sožitja ni bilo več.

V tej nesrečni hiši se je odigralo zadnje sredo zvečer strašno dejanje. Kmalu po 10 so se podali vsi trije spat. Gospodar je pripovedoval Vašemu dopisniku, da je ob 11 zaslišal vpitje svoje žene:

Ubil jo bo! Ubil jo bo! Stopil je v vežo ter našel v kuhinji Anko v mlaki krvi. Bila je v zadnjih vzdihljajih. Zena Urša je med tem stopala po stopnicah na podstrešje ter od tam klicala sosede. Tudi Rohrmann sam je klical na pomoč, tako, da se je kmalu zbrala skoraj vsa vas. Pogled na umorjeno žrtev je strašen. Na levem licu je skoraj tri prste globoka in približno 8 cm z ostrino sekire vsekana rana. Zgoraj je glava tako razbita, da ležijo možgani vsenaokrog. Uhan na levem ušesu je od silnega udarca poltačen globoko v kost in meso. Dejanje je morilec izvršil s pravo zverinsko okrutnostjo. Da bi zabrisal sled, je morilec postavil za hišo lestvo, razkril del opečne strehe in odstranil kose strešnega stola. Vendar je pa na prvi pogled jasno, da nihče skozi majhno odprtino ni mogel priti, posebno, ker so policijski organi ugotovili, da je odprtina še preprejena s pajčevino. Odkrvaljena manjša sekira na približno pol metra dolgem toporišču je ležala za hišo na travniku kakih 15 korakov vstran.

Dopolodne je prišla sodna komisija s sodnikom Režajem in adjunktom Modicem kot zapisničarjem. Popoldne pa je prispel iz Ljubljane detektiv Podobnik s svojim policijskim psom. Podobnik je posnel prstne odtise. Policijski pes je pokazal smer proti bližnji, 5 minut oddaljeni Smolenji vasi. Ob času tega poročila ni znano, kje se je pes ustavil. Dosedanja preiskava kaže, da bo zverinski morilec kmalu v rokah pravice. Umorjeno, 61 let staro Anko so proti večeru prepeljali v Smolenjo vas v mrtvašnico, kjer bo sodna obdukcija trupla.

Policijski pes se je vrnil nazaj v hišo, kjer se je izvršil zločin.

Kongres državnih tiskovnih uradov v Madridu

Predlog jugosl. delegata Djuroviča

Madrid, 9. nov. (a). Na včerajšnji plenarni seji mednarodne konference ravnateljev drž. tiskovnih uradov je govoril jugoslovanski delegat Teofil Djurovič, namestnik šefa Presbitorja predsednika ministrskega sveta, o vlogi tiska pri organiziranju mednarodnega mira. Naglasil je, da je bilo vprašanje regionalnega sodelovanja tiska posameznih držav edina ideja kodanjske konference, ki je pokazala praktične uspehe. Govornik je omenil primera Male zveze tiska in poljsko-jugoslovanske antantne tiska, ki imata nedvomne zasluge za okrepitev mira v tem delu Evrope. Dalje je jugoslovanski delegat predlagal, naj se ustanovi

poseben odbor, ki bo imel nalogo, da se v okvirju Društva narodov omogoči generaliziranje izvedbe načela bilateralnih in multilateralnih sporazumov tiskovnih uradov in velikih brzojavnih agencij, češ da bi to bilo eno izmed najuspešnejših sredstev za pobjanje lažljivih in alarmantnih vesti. Predlog jugoslovanskega delegata so soglasno sprejeli.

Na predlog predsednika kongresa so izvolili v odbor razen jugoslovanskega delegata Teofila Djuroviča in zastopnika informativnega oddelka Društva narodov g. Blondela še 15 članov.

Madžarska zunanja politika Kanya o svojih potovanjih

Budimpešta, 9. nov. AA. Zunanji minister Kanya je dal danes ekspozice pred parlamentarnim odborom za znanje zadeve. Med drugim je dejal, da še zmerom obstoji avstrijsko vprašanje, toda Madžarska se bo držala slehernega vmešavanja v to vprašanje. Nato je poročal o potovanju v Ankaru in Sofijo. Poudaril je turško-madžarsko prijateljstvo in rekel, da je zagotovljena stalna izmenjava misli med turško in madžarsko vlado v balkanskih vprašanjih. Prijateljski dogovor med Turčijo in Madžarsko je podaljšal, simpatije, ki jih kažejo odločni turški činitelji do Madžarske, so pa najboljše jamstvo, da se Turčija ne bo nikoli udeležila nobene kombinacije, ki bi bila naperjena proti Madžarski.

Glede potovanja v Bolgarijo je Kanya dejal, da mu ni bilo namen sklepanje kakšnega prijateljskega pakta, temveč zgolj manifestiranje madžarsko-bolgarskega prijateljstva. Kanya je naglasil, da obe državi hočeta doseči svoje politične cilje z izključno mirolojubnimi sredstvi.

V nadaljnjem govoru je minister naglasil, da si je Madžarska z vseh strani politični nerazumi, ki danes vlada v Evropi, znala ohraniti vse svoje prijatelje. Madžarska nima zaveznikov in tudi ne namerava sklepati zaveznikovskih pogojev. Toda zato ima Madžarska prijatelje, s katerih naklonjenostjo sme brezpogojno računati.

Ostanka romunske vlade

Bukarešta, 9. nov. AA. Rador poroča, da se je sestel dopoldne glavni odbor kmetске stranke in da je predsednik vlade Vajda Vojvod pri tej priliki potrdil vest, da namerava vlada jutri ali pa v soboto dati ostavko. Zunanji minister Titulescu je odpoval v Sinajo, kjer ga bo sprejel kralj Karel.

Vatikan in CSR

Praga, 9. nov. c. Osrednji organ katoliških Nemcev v Pragi »Deutsche Presse« javi, da je dobro poučenih krogov, da se papeški nuncij Ciriaci ne bo več vrnil s svojega dopusta v Prago, temveč bo dobil drugo zaupno misijo. Ker stoji češkoslovaška vlada na stališču, da je bil spor s Ciriacijem v glavnem osebne narave, se bodo nadaljevali razgovori za novi modus vivendi. Pogajanja za razmejitve škofij so že itak skoraj končana, treba je samo še doseči definitivni sporazum glede dotalci, in v tem oziru so češkoslovaški vladni krogi pripravljeni priti nasproti in je v najkrajšem času računati s podpisom sporazuma.

Na Kubi

Havana, 9. nov. c. Vstaja proti vladi in proti predsedniku republike še ni zatrla. Še vedno se nadaljujejo boji v mestu in predmestjih, dasi vlada trdi, da je gospodar položaja. Radi vstaje je proglašeno vojno stanje na vsem otočju. Včeraj so se ves dan nadaljevale borbe za posest arzenala v predmestju. Vlade čete so preprečile prihod vstajam do arzenala in jim s tem tudi onemogočile pristop do orožja in municije. Vlada je pravočasno zvedela za priprave za napad na vladno palačo, tako da je pravočasno pripravila vse potrebno proti napadu iz zraka in s tal. Kolikor je znano, je bilo do sedaj nad 70 mrtvih in več sto ranjenih. Na ulicah leži mnogo mrtvecev, katerih nihče ne pokoplje, ker se nihče ne upa iz hiše.

Zastopniki naših denarnih zavodov v Belgradu

Belgrad, 9. nov. m. Davi so prispeli v Belgrad zastopniki organizacije denarnih zavodov iz Slovenije, da konfirirajo z resornimi ministri o ukrepih, ki naj bi se storili za omiljenje denarne krize in mobilizacijo denarnega trga. Tej deputaciji se je pridružil tudi senator Hribar. Dopolodne je bila deputacija sprejeta pri ministrskem predsedniku dr. Sraklju, popoldne pa pri finančnem ministru dr. Djordjeviču. Na obeh mestih je dobila deputacija ugodna zagotovila in je odnesla najboljše vtise. Zastopniki denarnih zavodov iz Slovenije bodo v teku jutrišnjega dneva posetili še trgovinskega ministra dr. Šumenkoviča, nakar se vrnejo v Slovenijo.

13 letnica rapallske pogodbe

Belgrad, 9. nov. m. Trinajsto obletnico rapallske pogodbe, po kateri je Italija zasedla Julijsko krajino, bodo komemorirali tudi v Belgradu. Tukajšnje emigrantsko društvo Istra-Tret-Gorica bo organiziralo skupaj z vsemi tukajšnjimi narodno-obrambnimi društvi v nedeljo popoldne veliko komemoracijo, ki se bo vršila v veliki dvorani nove univerze. Belgrajska radio-postaja bo oddala opoldne istega dne predavanje o Rapallu. Zvečer pa bo belgrajska radio-postaja prenašala komemoracijo Rapalla, ki jo bo oddajala ljubljanska radio-postaja. Tudi po drugih mestih naše države bodo komemorirali Rapallo.

Narodno predstavništvo

Belgrad, 9. nov. m. Redno jesensko zasedanje senata kraljevine Jugoslavije je bilo odprto na današnji seji senata s čitanjem kraljevega ukaza, ki so ga poslušali senatorji stoje. Seja se je nato zaključila in se je prihodnja napovedala za soboto popoldne ob 5 z dnevnim redom: Molitve članov v stalne odbore.

Na današnji seji Narodne skupščine je prečital predsednik kraljev ukaz o odgoditvi rednega zasedanja Narodne skupščine. Poslanci so čitanje ukaza poslušali stoje in vzklicali kralju. Nato se je predsednik Nar. skupščine s toplimi besedami spomnil pokojnega državnika Painleveja ter podčrtal veliko naklonjenost in ljubezen, ki jo je gojil do našega naroda. Pokojni Painleve si je pridobil posebne zasluge v svetovni vojni, ko je odločno zagovarjal potrebo okrepitve solunske fronte in je s tem v veliki meri pripomogel do končne zmage zavezniške armade nad sovražnikovim orožjem. S tem je bila današnja seja Narodne skupščine zaključena, prihodnja pa bo jutri dopoldne. Tudi na seji Narodne skupščine se bodo izvolili člani v stalne skupščinske odbore.

Iz sodne službe

Belgrad, 9. novembra. (a). Z ukazom Nj. Vel. so na predlog pravosodnega ministra in v skladu s predsednikom ministrskega sveta upokojeni dr. Fran Grjurevič, predsednik upr. sodišča v Dubrovniku v 2 skup. 2 stopnje, dr. Ivan Vrtačnik, predsednik upravnega sodišča v Celju v 2 skup. 1 stopnje, dr. Henrik Steska, sodnik upravnega sodišča v Celju v 3 skup. 1 stopnje in dr. Ivan Likar, sodnik upravnega sodišča v Celju v 3 skupini 1 stopnje.

Belgrad, 9. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja sta na predlog pravosod. ministra in v skladu s predsednikom min. sveta premeščena k upravnemu sodišču v Celju za predsednika v 2. skup. 1. stop. dr. Fran Pranja, predsednik upravnega sodišča 2. skupine 1. stopnje v Sarajevu in za sodnika 4. skupine 1. stopnje dr. Anton Kržišnik, iste skupine in iste stopnje pri upravnem sodišču v Sarajevu.

Mladina kliče svet 11. november praznik mira

Belgrad, 9. nov. m. Šolska mladina, ki je včlanjena v pomladku Rdečega križa, bo tudi letos na dan 11. novembra slovesno proslavila dan mira in bo tega dne, kakor tudi po vseh ostalih mestih v državi okrasila grobove padlih vojakov. Belgrajska šolska mladina bo istotako po belgrajski radio postaji poslala v svet na mladino vsega sveta sledečo proklamacijo za mir:

»Pred 15 leti, na dan 11. novembra je prenehalo medsebojno pobijanje ljudi po polnih 4 letih krvavega bojevanja. To je bil najsvetlejši in najradostnejši dan na svetu. Spomnimo se danes vsega trpljenja in žrtve onih, ki so se udeležili preteklih vojn, spomnimo se

tudi, koliko je bilo nedolžnih žrtve, koliko je bilo požganih vasi, porušenih mest, koliko je ostalo bolnikov, invalidov, koliko vdov in sirot, koliko trpljenja in gorja vseh vrst. Spominjajo se danes, koliko nesreč povzročajo vojne, se mi člani jugoslovanskega pomladka Rdečega križa obračamo na otroke vsega sveta v nadi, da vsi združimo svoje misli, svoje želje in svoje napore, za ohranitev mira v svetu. Mi bomo povsod sejali radost, ljubezen, slovo in bratstvo med otroke ter upamo, da se bo porodil duh solidarnosti in prijateljstva med narodi. Pozdravljajo otroke vsega sveta upamo, da bomo s svojimi napori zavarovali svetovni mir.«

Izvedba Katoliške akcije v Nemčiji

Monakovo, 7. novembra.

Vedno bolj prihajajo najširši katoliški krogi do prepričanja, da je mogoče Katoliško akcijo izvesti le po jasnih smernicah, ki po tehtnem prevdaru prihajajo od hierarhije, ki je v tem vprašanju edina avtorizirana instanca. Zakaj do sedaj stvar ni šla naprej?

Prvič zato, ker je med večino nemških katoličanov tudi iz vodilnih krogov bilo zelo razširjeno mišljenje, da katoliške akcije v celotnem obsegu, kakor jo zahtevajo papeški dokumenti, pri nas v Nemčiji treba ni. Zopet drugi so se pa katoliške akcije enostavno — bali. To pa ne toliko radi obstoječih organizacij, ampak, ker so bili mišljenja — radi popolnega nepoznanja bistva katoliške akcije — da vključitev organizacij v cerkevno hierarhijo koncem koncev vodi katolicizem nazaj na tihi otok, na katerem bo imel kolonij še toliko prostora, da bo v vsej skromnosti komaj še bomo vegetiral. Skratka: Katoliško akcijo so pojmovali kot klic: »Nazaj v zakristije!«

Druga ovira, na katero je Katoliška akcija naletela, so bila naša društva in številne organizacije. Le-te so si v teku desetletij pridobile jako dominantno stališče in ker so rasle v dobi neomejenih državljskih svoboščin, mnoge tudi veliko samostojnost in nevezanost na vse strani. Danes vsi priznemo, da je bilo radi tega družabno življenje tudi v naših katoliških vrstah mnogokrat preveč razčlenjeno. Vendar pa so se voditelji organizacij ob nastopu Katoliške akcije pomislili, da bi vodilno vlogo, ki so jo imeli, prepustili Katoliški akciji, ki ima pred seboj skupen interes vseh katoličanov. Tako je za Katoliško akcijo ostalo prav za prav zelo malo prostora. Kvečjemu se je kazala pripravljenost za neko delovno skupnost obstoječih organizacij. Kaj posebnega pa se ni napravilo. Katoliška akcija se je rabila le kot geslo za kakke prireditve, ali kot nov naslov za staro stremenje.

Pod silo razmer polagoma prihaja spoznanje. Odločilen je cilj Katoliške akcije, kakor je dovolj jasen iz izjav in dokumentov Svete stolice. Negativno pomenja ta cilj boj proti laicizmu. Pozitivno gledano je zato Katoliška akcija borba za širjenje božjega kraljevstva in za priznanje krščanskih načel na vseh področjih javnega življenja. Pravila italijanske Katoliške akcije imajo izraženo to nalogo v prvem členu: »Katoliška akcija je strnitev organiziranih katoliških sil za ohranitev, širjenje, uveljavljanje in branbo katoliških načel v zasebnem življenju, v družini in človeški družbi.« Nek članek v »Osservatore Romano« je zato Katoliško akcijo kratko definiral sledeče: »Katoliška akcija je v družbi delujoča Cerkev.«

Iz namena Katoliške akcije pa je tudi razvidno, da lastno posvečenje in verska poglobitev ni poglavitni namen Katoliške akcije. Živo versko

življenje je za člane Katoliške akcije seveda potrebno, je podlaga in dragocena pomoč, toda papež sam ostro loči Katoliško akcijo od organizacij, ki imajo za smoter lastno posvečenje, kakor so Marijanske kongregacije itd. Kajti Katoliška akcija pomenja več, pomenja apostolstvo, pomenja boj za božje kraljestvo na vseh področjih javnega življenja.

Važen poudarek pri Katoliški akciji je na sodelovanju laikov. Duhovne moči, ki so se v teku let poglobile pri pogostem prejetju sakramentov, pri duhovnih vajah, liturgičnem življenju, rešujejo ostati le pri skrbi za lastne duše, ampak se morajo z apostolskim delom preliti v družbo, za kar nudi Katoliška akcija najidealnejšo bazo. Treba pa je, da se vse to apostolsko delo laikov vrši pod vodstvom hierarhije. Treba je to zaradi enotnosti in strnjivosti katoliških vrst. Dalje pa tudi radi tega, ker Katoliška akcija ni nič drugega, kakor nadaljevanje tistega dela, ki ga je Cerkev prevzela kot svojo poglavitno nalogo za naš čas. V tem smislu je Katoliška akcija udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu.

Končno še besedo o organizaciji. Ponovno je že bilo povedano, da enotne oblike za organizacijo Katoliške akcije ni. Vzrok je v tem, da se mora delo Katoliške akcije tesno prilagoditi posebnim razmeram časov in krajev. Kljub temu, da ni mogoče predpisati šablone, pa je za uspešno delo vendarle potrebna organizacija. Nemški episkopat je pred kratkim zavrnil mnenje, kakor da bi Katoliška akcija mogla počešati organizirane oblike. Kakor vsaka socialna tvorba, zahteva tudi Katoliška akcija organizacijo. Katoliška akcija torej pravilno pojmovana ne pomenja utesnitve, ampak mnogo obetajoč razmah katoliškega življenja. Dr. W.

★

Vojna akademija -- univerza

Belgrad, 9. nov. m. Na predlog vojnega ministra je Nj. Vel. kralj podpisal novo uredbo o vojni akademiji, ki se v marsičem razlikuje od prejšnjih uredb, posebno kar tiče sprejema v to šolo. Po novi uredbi se bodo namreč v bodoče sprejemali v vojno akademijo le oni mladeniči, ki so dovršili osem razredov državne gimnazije ali pa realke in prestali višji tečajni izpit. S sprejetjem kandidatov z maturo v vojno akademijo se dvigne ugled tej šoli in v vojna akademija z novo uredbo povzdigne radi tega tudi v kategorijo univerze. Šolanje v višji vojni akademiji traja tri leta, dočim se bo dosedanja višji kurz vojne akademije pretvoril v visoko splošno vojno šolo. Po novi uredbi se bodo sprejemali učenci v vojno akademijo že prihodnje leto in se bo tozadevni natečaj razpisal že v mesecu aprilu prihodnjega leta.

Utrinki

MUCNA SKRB VELIKEGA NARODA

Nemški narod je imel 1. 1912 na teritoriju, kolikor ga obsega današnja Nemčija, 721.000 čistega prirastka na prebivalstvo. (Na 1000 prebivalcev 12.1.) Do sedaj let pozneje, to je 1932, pa je isti prirastek znašal le še 250.000 duš. (Na 1000 prebivalcev 4.3.) Tako strahotnega padeva v tako kratkem času ne zaznamuje noben narod na svetu. Razumljivo, da je prišlo nemške patriote skrbeti, kaj bo z Nemčijo, ako pojde po tej rakovi poti dalje.

Hitlerjeva nacionalna vlada je pričela posvečati temu poraznemu pojavu večjo pozornost. Organizirala je kampanjo v besedah in tisku proti padanju rojstev. Pojavljati so se začeli vznemirljivi naslovi v časnikih: »Bodoča generacija obtožuje!« Tako piše med drugim Papenova »Germania«: Bodoča generacija bo lastne starše klicala pred sodni stol, ker so ji dali premalo bratcev in sester in številno decimirani mladini naložili bremena, s katerimi v primeri se celo sedanji težki čas lahko imenuje igrata. Poglejte na grafično podobo, ki predstavlja nemški narod, po boste razumeli. Ze sedaj je takšen položaj, da mnogo prebiskih temelj mladine nosi piramido starcev in dela nezmožnih ljudi. Če se že sedanja generacija ne zave tragičnega položaja svojega naroda in odgovornosti pred bodočnostjo, se bo skoraj piramida prevrnila na glavo in spremenila v lijak, ki bo postal tudi simboličen izraz za nemški narod. Kajti pol, ki jo hodimo sedaj, vodi v pogin in propad bodoče mladine, ki se bo zrušila pod težo socialnih bremen. Naravno je, da starci zadnje ped svojega življenja prečijo na stroške mlajšega rodu. Toda nemisl je, da ima narod več starcev kakor mladine, več delanemožnih kot sposobnih, več lakih, ki prejemajo podporo kakor pa tistih, ki zaslužijo. Toda mi Nemci gremo to pot in smo že na tem!

Opazujemo še na drugo posledico. Sedanje stanje pomenja raztegnute brezposelnosti v nekončnost. Marksistična propaganda je, kakor znano, največ s tem geslom operirala: Starši, branite se otrok, tako se bo socialni položaj izboljšal in brezposelnost bo padla, ker bodo vsaj tisti, kar jih bo, dobili zasluska. In vendar ni res, da se brezposelnost, ki je najhujši bič naše dobe, more odpraviti z omejevanjem porodov. Ravno nasprotno je resnica. Brezposelnost je v veliki meri posledica tega, ker ni otrok. Kajti z omejevanjem rojstev je porušeno naravno razmerje med producenti in zgolj konsumenti, ki so v prvi vrsti ženske in otroci. Pred vojno je prišlo v Nemčiji proti 100 zgolj konsumentov 56 producentov, danes pa je 65 producentov odgovarja šele 1000 zgolj konsumentov, to se pravi izraženo v drugih številkah, da je danes preveč 5 in pol milijona delovnih ljudi le zaradi tega, ker ni otrok. Rešitev ni v omejevanju porodov, ampak v tem, da se doigne število rojstev, to se pravi število zgolj konsumentov.

»Germania« apelira h koncu na patriotizem predvsem imovitejših slojev, ki imajo sijajne dohodke pa prav malo ali nič otrok. Zlo se je pričelo pri glavi, pri inteligenci in od tam seglo v mase naroda. Dolžnost inteligence je, da v nacionalno prenotljeni Nemčiji z množestvili družinami

narodu da lep zgled in mu topot pokaže pravo pot v bodočnost.

Ne verjamemo, da bi se z materializmom prežeti krogi kaj pridali ozirali na patriotske nagibe. Orok zahteva žrtve in odpovedi, ki jih bodo prevzeli v vsej izmeri nase starši le iz etičnih nagibov — ako se zavedajo svoje odgovornosti pred večnim Bogom. Kjer ni žive vere, tudi ni pravice in bo narod kljub bučnim nacionalističnim frazam še dalje žalostno propadal.

POGUM MLADE GENERACIJE

Josef Zamanski piše v francoskem katoliškem dnevniku »Aube« o mladi francoski katoliški generaciji med drugim tudi sledeče:

»Vsak narod ima svojevrsen genij. Treba je k temu prištevati tudi polprejektivost in vztrajnost. Tako ne smemo prezreti, da si v najtežavnejših razmerah naša mladina gradi svoje ognjišče. Je to li, toda izredno lep pogum, ki ga kaže novi rod. Življenju gredo nasproti z velikim mirom in se poročajo v razmerah, v kakršnih mi pred vojno ne bi imeli poguma. Mlada generacija pa ima mnogo manj vere v denar, kakor v delo. Izmočile so jo medvojne in poveljne razmere.

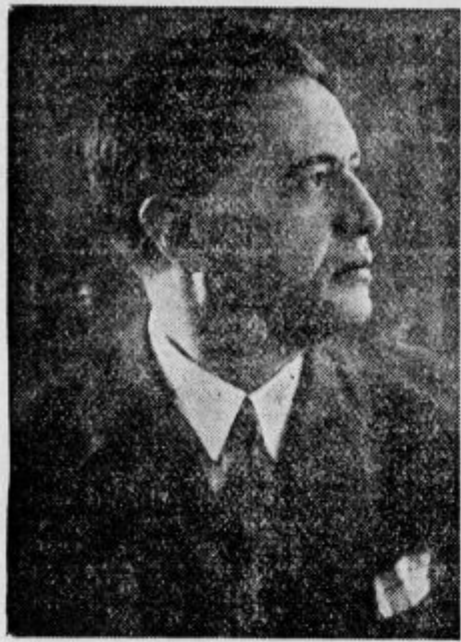
Bodoče žene in matere so bile že od mladih nog navajene resno delati. Priznajmo, da je to dobro znamenje, ki ga zlasti buržoazija prejšnjih let ni poznala. Mlada dekleta pa danes vedo, kako je treba fizično in moralno vrgati otroke. Mnoge so se tega naučile po nohkih otroških vrtcih, socialnih krožkih in pa patronažah, kjer so že v mladosti prišle v stik z narodom in njegovimi socialnimi potrebami. V tej mladi generaciji krozi skrito, toda močno, intenzivno življenje, ki je v svojih koreninah pristno krščansko. V tem, kako mlada generacija gleda na življenje, je poročstvo, da se naš narod ne bo postal.«

2620 POROK V ENEM DNEVU

Pred nekaj dnevi so v Italiji organizirali praznik »Festa della Nuzialita« in se je ta dan sklenilo 2620 novih zakonskih zvez. Mussolini je vsakemu novorojenemu paru naklonil državno poročno darilo. To darilo obstoja iz 500 tir s takojšnjim izplačilom in iz zavarovalne pote za življenje, ki jo bo Narodna zavarovalnica po vplatu šestih malih mesečnih rokih izročila novorojenčcem. V samem Rimu se je poročilo 320 parov, ki so od Dioklecianovih Term ali v slavnostno sprejeto do bazilike Santa Maria degli Angeli. Na vsej poti je množica delala kpalir in obmetavala novoročence s cvetjem. V baziliki je imel nadškof Palica skupno sveto mašo za vse poročence. Zaključek dneva je tvoril sprejem pri svetem oltaru. V izredno prisrčnem nagovoru je papež med drugim izjavil, da mu od novorojenih parov, ki jih vidi pred seboj, vsakokrat uhajajo misli na družine, ki bodo iz njih zrastle. »Kolikor parov, toliko družin in nicer novih, krščanskih družin. Bodočnost teh družin bo tudi bodočnost družbe, ker od otrok teh novoročencev mnogo zavisi bodočnost države, vere in cerkve. Nove družine naj dajo domovini novih državljanov in cerkvi novih vernikov.«

VACLAV TALICH MED NAMI

ob jubileju umetniškega delovanja

Na toplo povabilo naših glasbenih zavodov se je pripeljal davi — če ga smemo tako imenovati — naš Václav Talich v belo Ljubljano. Neznani nobenemu izmed nas, niti najmlajšim ne. Saj smo ga vsi občudovali na dveh velikih koncertih Češke filharmonije v »Unionu«, prvokrat dne 10. maja 1926 in drugič dne 11. maja 1931. Kako zanosi je vodil obkrožni močnejši orkester svojih rojakov! Zaprtačal jih je tedaj, l. 1931, po dvanajstih letih tesno z njimi spojenega življenja, hotel delovati odslej, ker je bilo tramo delo na dveh torističnih prenapornih, samo v daljnem Stockholmu, oklepajoč se ga z veliko ljubeznijo.

Ko smo dne 11. maja 1931 Václava Talicha gledali in poslušali čudovito obvladajočega ono morje venomer se prelivajočih glasov, se nam je utrla grenka, otožna misel, da ga na tem mestu ne bo več mogoče videti in slišati. A danes vendar zopet prihaja med nas! Ne spremljajo ga, kakor prej, rojaki godbeniki, ne, z nami bo praznovale, kakor da je kri naše krvi, dne 14. t. m. petindvajsetletnico, odkar je polagal temelje razvoju naše orkestralne glasbe Lepi so pač ti jubilejni spomini in središčje jim je on.

Oče njegov je bil ljudskoškolski učitelj, po rodu iz Chvojnova blizu Pehlimova ob nekdanji češkomoravski meji. L. 1883, ko se mu je dne 28. maja naš slavljence rodil, je služboval v Kromerizu na Moravskem. Ves navdušen za violino si je mladi Václav pomagal sam v šolo prof. Ševčíka na praški konservatoriji. Ko ga je že l. 1902. dovršil, se je uslužil naprej k orkestru Berlinske filharmonije in čez leto dni k operi v Odeso kot koncertni mojster. L. 1904. je postal na konservatoriji v Tiflisu profesor za gosli. Pred nekim takšnim koncertom l. 1906. je nenadoma obol el dirigent. Naš mladi profesor se mu je ponudil za namestnika in je prevzel naloge na koncertu režij izborni. Vzbudilo se mu je hrepenenje po dirigentski palici in ga ni več pustilo. Po velikih počitnicah se ni vrnil v Tiflis in je v Pragi vodil orkester akademškega »Orkestralni združenja«, dokler ga nismo konec pomladi 1908 povabili Slovenci na delo med nas. V Ljubljani se je bila osno-

vala tedaj »Slovenska filharmonija« in s srečno roko izbrala za dirigenta mladega brata Čeha. Petindvajsetleten je stopil v sredo, dne 15. julija 1908 prvič na našo zemljo, ki se mu je hitro priljubila. Poln umetniškega zanosa in ponosa se je posvetil nalogi, da izobrazi mladi slovenski društveni orkester, ki je bil zamišljen kot naša stalna ustanova. Žal pa ni imela trdne gnotne podlage. Zato V. Talich ni odklonil, ko mu je kot vzporeden posel ponudilo naše gledališče v naslednjem letu vodstvo operet. V l. 1910. je pa sklenil, da se poglobi v dirigentske uke korenito. Pohajal je potem skozi leto dni lipski konservatorij, učeč se pri slavem Arturju Nikischu dirigentstva in pri Maksu Regerju kompozicije. Končno se je za pol leta napotil še k Arturju Vigna v Milan, da se je priučil še slogu laške opere.

Za ženo si je vzel brhko Slovenko konservatoristko. V idilični župni cerkvi na Ježici pri Ljubljani sta stopila dne 30. julija 1910 pred poročni oltar. Zvesto je sodelovala, da je mogel ljubljani mož uresničiti svojo težnjo po globoki umetniški izobrazbi. V sezoni 1911/12 je ostal zopet stalno v Ljubljani in vodil našo opero. Za isti posel ga je pridobilo potem mestno gledališče v Plzni in tako je v avgustu 1912 zapustil z družinico Ljubljano.

Dve leti nato se je vnela svetovna vojna. Med njo so polagoma umolknele Muze. Čisto pa ni utihnil češki kvartet in z njim je obilokrat nastopal tudi V. Talich v vlogi druge viole. Nekaj pred prevratom pa ga je spoznalo praško občinstvo v koncertih Češke filharmonije kot dirigenta. Nastop je s tolikšnim uspehom, da so ga odločilni moške kar postavili njej na čelo. Prišel je z neumornim, sistematičnim delom, sad ni izostal. Pod njegovim vodstvom se je povzpela ta orkester na tako visoko stopnjo, da ga štejejo med prve evropske orkestre.

Kaj čuda, da se je začela za genialnega dirigenta zanimati tujina! Povabljen v vsa velika mesta, Pariz in Berlin, je l. 1924. dirigiral kot gost v Liverpoolu in Londonu. Od l. 1925. dalje si je pa naložil dvojno delo; vodil je ves čas do poletja l. 1931. ne samo Češko filharmonijo, ampak v letih 1925, 1926 in 1927 tudi »Orchestral Society« v Glasgowu in Edinburghu; in od l. 1928. dalje pa vodi stoglavni orkester »Konsertföreningen« v Stockholmu, kjer bi si ga radi osvojili za zmeraj. Odpočit se od naporega dela je prihajal marsikdaj na našo lepo gorensko stran.

V zadnjih dveh sezonah ga je povabila še tudi Rusija. Videla in slišala je pred njim največje inorodne simfonične dirigente, ali večjo slavo od njih si je med Rusi pridobil Talich. Po sijajnih nastopih v Moskvi in Leningradu so mu ponudili letos, da naj pri njih ostane kot vrhovni načelnik vsemu ruskemu glasbenemu življenju. Toda njegovi rojaki, ki so ga bili medtem bolesto podpirali doma, so nalašč zanj ustanovili na mojstriški šoli praškega državnega konservatorija profesuro dirigentstva. Nastopil jo je že in sicer te dni, hkratu pa v vodil velike koncerte Češke filharmonije — krasen Sukov koncert, ki je dirigiral vprav presnžen — in nekaj oper v »Narodnem divadlu«.

Ko drugim povabilom letos spriči tege ni mogel ustreči, prihaja pa med nas za nekaj bežnih dni kakor k svojem. Prišček ga pozdravljamo in prosimo, naj za ljubo sprejme iskrene čestitke, ki mu jih ob petindvajsetletnici, odkar je prišel kot mlad dirigent delovati med nami, izrekamo tudi za petdesetletnico njegovega tako delavnega življenja!

Trikrat popihal, četrtič obsedel

Maribor, 9. novembra.

Kakor smo že svoječasno poročali, se je mariborski policiji naglo posrečilo pojasniti velik vlom v prodajalno urarja Petelna na Grajskem trgu, s katerim je bil imenovan oškodovan skoraj za 70 tisoč Din. Vlom je izvršil jedva 19-letni Franc Osojnik iz ptujske okolice. Trikrat se je temu, kljub mladosti prebrisanemu tičku posrečilo izmuzniti v zadnjem hipu iz zanke, ki mu jo je policija nastavila. Prvič ga je rešil dopust policijskega daktiloskopa Grobine. Takoj po vladu so namreč Osojnika osumili sokrivde ter ga prišli. Dokazati pa mu niso mogli nič, pač pa so mu za vsak slučaj posneli prstne odtise. Ko se je vrnil daktiloskop z dopusta, je te odtise pregledal ter v svoje največje začudenje dožgal, da so identični z odtisi

Oče in sin utonila v Savi

Iz Siska poročajo: Pri vasi Proleščice se je zgodila strašna nesreča, ki je zahtevala dve človeški žrtvi. Gjurjo Cvetič, zakupnik broda, je nakupil koruze in jo natovoril v čoln, ki gre sporedno z brodom, da bi jo prepeljal na drugo stran Save, ki je močno narasla. V čoln sta stopila on in njegov sin Ivan. Sredi Save je čoln zašel v vrtnec, ki ga je prevrnil. Oče in sin sta izginila v valovih Save. Trupel še niso našli.

Resnica o smrti Janeza Stareta

Dne 31. oktobra smo pod gornjim naslovom poročali o smrti Janeza Stareta, kakor so to opisale v dotičnem dopisu navedene priče, ki so bile baje navzočne ob smrti. Pokojnikova vdova gospa Franciška Stare, stanujoča v Medvodah, se je zglašila v našem uredništvu in je z ozirom na zgornji omenjeni dopis izjavila sledeče:

»Moj pokojni mož Ivan Stare ni popil v času pred tragedijo, ki se je odigrala dne 6. junija 1927 na Malijevem brdu v Dolžanovi gostilni, 20 steklenic piva. Pač pa je res izpil v času od pol 4 do 6 popoldne v omenjeni gostilni samo eno steklenico piva in četrtino litra vina ter sodelal par kosčkov čokolade, kar je dokazano z verodostojnimi pričami, ki so pripravljene to pod prisego potrditi. Iz tega lahko vsak jasno sklepa, da ni bil vinjen, kakor je bilo to poročeno v omenjenem dopisu. G. Fr. Kalan, posestnik na Golniku št. 11 ni prisostvoval tragediji mojega moža, marveč je prišel še le po aktu v Malijevo hišo. Po izjavi moje svakinje (sestre pokojnega Stareta) Ivane Stare iz Srednjega Bitnja št. 15 je imel moj mož gotovine v znesku 12.500 Din, katere mu je ona neposredno pred smrtjo izročila. Ko smo pokojnega moža pokopali, sem dobila od Malijevih samo 70 dinarjev in pokojnikovo srebrno uro. Kje je ostalo vse drugo, kakor čevlji itd., mi ni znano.« — Gospa Stareta nam je pokazala lastnorodno pisane in podpisane izjave priče, ki te navedbe v polni meri potrjujejo. V dotičnem dopisu je bilo navedeno tudi,

vlomilca, ki so jih našli v trgovini. Drugič je vlomilcu trda predla v Avstriji. Blizu Göttinga ga je hotela policija aretirati, pa je še v zadnjem hipu pobegnil. Moral je pustiti v rokah stražnika svoj površnik in zavoj z 40 ukradenimi urami. Nato se je napotil nazaj čez mejo ter v noči na sredo prenočil v St. Ilju. V sredo so ga videli v Koških. Mariborski detektiv so vprizorili nanj pravcati lov, pa je v zadnjem trenutku izginil, kakor da se je v zemljo vdrl. Pobegnil je zopet v Avstrijo. Četrtič pa mu sreča ni bila mila. V četrtek so ga aretirali avstrijski orožniki v bližini Ernovča. Osojnik je bil oblečen v čisto novo fino črno obleko z lakastimi čevlji in cilindrom. Dragocenosti pa niso našli pri njem nobene. Zapril so ga v Lipnici, od koder ga bodo poslali našim oblastem.

da je pokojnega Stareta takoj pregledal zdravnik dr. Prodan Jože, ki je bil slučajno v Dolžanovi gostilni. Glede te trditve je dal g. dr. Josip Prodan pismeno izjavo, da on ni ugotovil smrti pok. Stareta Ivana l. 1927, ker ga tedaj sploh ni bilo na Golniku, pač pa je tedaj še študiral v Zagrebu. Iz gornjega se jasno vidi, da sta bila uredništvo »Slovenca« kakor tudi uredništvo »Jutra«, ki je istočasno objavilo enak dopis, napačno podučena. Čemu in zakaj, to naj ugotovi oblast.

Cigan cigana

V neko vas pri Subotici sta prišla cigana Kolompar in Petrovič h kmetu Halašiju, da bi kupila konja. Kmet ju je peljal v svoje stanovanje in pogostil z vinom. Ko sta se cigana dobro napila, sta se začela pripraviti, čigav je konj. Ker sta oba hotela imeti konja, je prepil postajal vedno hušji in kmet je zamaž poskušal, da bi ju pomiril. Naenkrat je Petrovič potegnil nož in ga z vso silo zarinil v prsa Kolomparju, ki se je mrtev zgrudil na tla. Petrovič je pobegnil, pa so ga orožniki kmalu prijeli in zaprli.

Kranj

Torkov koncert novoustanovljenega Fakinovega tria, ki ga sestavljajo dvojica Fakin in ing. Skoupal, nam je nudil lep, intimen večer komorne glasbe. Obisk občinstva je bil za Kranj zadovoljiv. Videlo se je, da so koncertne točke na občinstvo vplivale, da jih je razumelo in v tistem občutju tudi uživalo ter je k resni zbranosti poslušalcev pripomoglo čisto domače a homogeno mirno razpoloženje, osredotočenost le na glavni smoter večera. S prvim koncertom je Fakinov trio prebil led in utrl prodor med občinstvo, z nadaljnjimi rednimi koncerti pa bo vzgojil znaten kader prav hvaležnega in dostopnega občinstva. Koncert se ponovi v nedeljo 12. novembra ob 11 dopoldne istotam za gimnazijsko mladino in tudi ostalo občinstvo, dne 19. novembra na Golniku in 26. novembra na Jerečicah.

Promenadni koncert priredi na Martinovo nedeljo 12. t. m. kranjsko glasbeno društvo na Glavnem trgu od 11 do 12 dopoldne.

ALBUS

terpentinovo milo
odstrani vso nesnago
in varuje Vaše perilo.

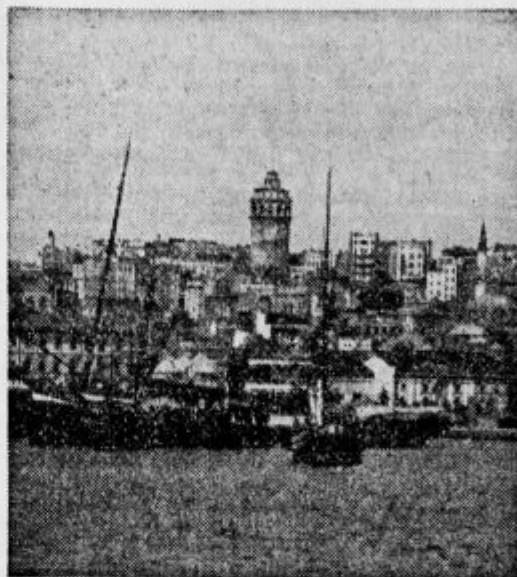

Tam za turškim gričem

Paberki s poti v Ankaru

Carigrad: Na Galatskem stolpu

Ko človek prvič pride v kako vlemesto, kar nehoti išče točke, odkoder bi mogel čim natančneje pregledati morje hiš, lego mesta in najvažnejša središča, okrog katerih se suče vlemestno življenje in vrvenje. Na Dunaju splezaš v zvonik sv. Stefana, v Parizu na Eifflov stolp, v Rimu na kupolo sv. Petra in v Ljubljani na grad. S teh pre-

Galatski stolp nad carigradskim pristaniščem.

glednih točk človek predvsem spozna lego mesta, te točke so mu zanesljiv kazipot, ko tava po neskončnih labirintih velikomestnih ulic.

Za Carigrad je taka točka Galatski stolp, odkoder se nudi človeku edinstven razgled, ki še prekaša onega z morske strani. Cel Carigrad leži kot na dlani pred teboj. (41 metrov leži ta stolp nad morjem in 44 metrov je visok. Temelji so mu bili položeni okrog leta 500, dovršili in zvišali pa so ga l. 1352 Genovežani.) Vsako izmed osmerih oknih vrhne galerije ti nudi nepopisen razgled. Ako se ozreš proti zahodu, vidiš skoro tik pod seboj Zlati rog z ogromnim Galatskim mostom, ki je vedno prepoln velikomestnega vrvenja. Zdaj pa zdaj most na sredi odpro, da morejo ladje v varen

na črno vest carigradskega dima. Ko tako brundam in se jezim v mili materinščini na nesrečni dim, se mi približata dva gospoda.

»Iz Jugoslavije?«

»Da, gospodelj.«

»In midva iz Bolgarije! Potujeva na Solunsko konferenco!«

Bila sta vseučiliški profesor iz Sofije in neki bolgarski advokat. Ko sta zvedela, da sem Slovenec, mi povesta, da Slovenijo dobro poznata. Bila sta na Bledu in v Ljubljani, v Celju in Mariboru. Ne moreta prehlaviti naših naravnih krasot. Pravita, da sta se pri nas počutila kot bi bila doma. ... Prihajajo še drugi. Debelušen Nemec v rezki prusčini zabavlja, zakaj stolp nima vzpenjače, dva češka novoporočenca se slišeta k oknu in molče strmita proti Marmarskemu morju. Angleški mornar malomarno žuli svojo pipico in ogleduje, kako je pritrjena na stolpu turška zastava. Italijanski gospodička skuša dvema Rusinjskima dopovedati, da je Neapelj še vse lepši kot Carigrad. Zdi se mi, da Rusinji nista razumeli drugega kot to, da boče Italijan z mahanjem rok povedati nekaj posebnega. Odgovorili sta s smehom, mislili pa sta najbrže na matjuško Rusijo.

Galatski stolp je tako postal pravcati babilonski stolp. Mislim, da mu je, staremu očaku, taka mešanica narodov vsakdanji pojav. Le kadar se mu približa kak Slovenec, se gotovo čuti posebno počestčenega. ... Kakor smo bili po govoricah različni, smo bili v enem vsi edini: da je Carigrad silno drago mesto. Razumljivo; saj živi predvsem od tujcev. Tudi za nas, ki smo v marsičem uživali gostoljubje turške države, je bilo to dejstvo zelo neprijetno. Pri nas izleti »kovač« iz žepa kot bi mignil. Na Turškem pa naredi ravno tako hitro pot turška lira, ki pa je štirikrat tako draga kot naš »kovač«. Zato je treba potovati po Turčiji v razmerju ena proti štiri, v Ankari celo ena proti pet, šest! Kaj bi počel slovenski cvičkar v Carigradu, ako bi moral za slabo vino v zapečatenih steklenicah — vino je državni monopol — odšteti poldrugo liro ali še čez? Pa ne za liter, ampak za stekleničico, ki je le nekaj večja kot pol letra! Nešteto se je naša družba spomnila na svojo domačo kapljico: Oni s skrajnega juga so hvalili svojo »ružico«, belgajčani smederevca, novosađčan fruškogorca, primorci opolla in midva, podravca, naš mili cviček. V znak protesta nad pretiranimi cenami smo sklenili, da bomo na Turškem pili samo zastonsko vino, če le mogoče šampanjca. Na raznih banketih smo to ohlujbo moško držali. Izjeme so pa sem in tja potrjevale pravilo.

Posebno poglavje je za Srednjeevropejca ori-

Carigrad. Pogled z Galatskega stolpa na Zlati rog. V ozadju carigradska univerza in Sulejmanova mešija, na obrežju slovita čaršija.

pristan Zlatega roga. Za mostom se razprostira Istanbul, najstarejši in najzanimivejši del Carigrada, ki skriva v svojih razvalinah in močnejših stavbah zgodovino dveh tisočletij. Prav na levi, nad izlivom Bospora v morje sameva, zavito v močeno drevo-rede, nekdanje bivalice močnejših turških sultanov, Stari Saraj. Proti desni se vrste močnejše stavbe turških muzejev, bazilika sv. Irene, sedaj vojni muzej, veličastna zgradba Aje Sofije, še malo proti desni je gora kupol, obdana od šestih minaretov, to je Ahmetova mešija, ki stoji na razvalinah Justinijanove palače. Pred mešijo so ostanki hipodroma, v katerem je Finčarjev Istok streljal krugulja. Še atoje v hipodromu obeliski, na katerih enega je Finčar svojemu junaku privezal krugulja. ... Dalje proti desni se vrste minareti in kupole džamij okoro v nepretrgani vrsti proti severu: Nuri Osmanova mešija, Bejazitova mešija, prekrasna Sulejmanija z močnejšimi zgradbami univerze ob strani. V ozadju se vleče močno mesto obzidje z znanimi sedmimi stolpi (»Jedikule«), ki so jih sultani rabili za ječe svojih najmenitnejših jetnikov. Močnejše kolone Valenovskega vodovoda še danes dobro služijo svojemu namenu. Ob obzidju zopet polno minaretov, ki obdajajo zgradbe slovitihi džamiji: Fatihove, Mihrinah, Selimove itd. itd. Zlati rog je poln parobrodov, jadernik in čolnov. Ta prometna sredstva dovažajo v znamenite turške bazarje potrebna živila in odvažajo izdelke carigradske čaršije. Proti severu se širi predmestje Pera, ki ga na obzorju zaključujejo visoki stolpi carigradske radio postaje. Na vzhodni strani se vije med vrtovi in vilami Bospor z ogromno, 650 metrov dolgo novo sultansko palačo Dolmanbahçe. Preko azijskih bregov sega naš pogled tja do razvalin stare Niceje in Nikomedeje in proti jugu se blesti Marmarsko morje. Res, nepozaben razgled!

Le eno napako ima ta razgled: dim. Nešteti parniki, ki pristajajo prav v sredini mesta, bruhajo iz sebe take množine črnega dima, da je za fotografu akoro nemogoče napraviti čisto sliko čarobne panoreme, ki se nudi očem. Zame je bil ta dim v neki meri dobrodošel. Vse na kakoršenkoli način polomljene fotografije sem enostavno naložil

jentalaska hrana. Človek, ki nima dobro tapaciranega želodca, bo redno prišel v neprijetnosti zaradi hrane. Menda se ne samo turške jedi, ampak cela turška republika koplje v ovčjem loju. Juha na tem strašnem loju, dunajski zrezek na loju, močnata jed na loju, vsepovsod sam loj, da se Bogu smili! Moj želodec je ta lojev kret prestal z izredno slabim uspehom. Kaznoval sem ga radi nepokornosti, da naravnost uporniški izjav s tem, da sem mu predpisal samo sadje. Ker so tudi turške kokoši v gotovih pogledih popolnoma evropski usmerjene, sem ga za priboljšek pokrepčal tu in tam tudi z mehko kuhanim svinjem kurjem sadjem. Pol turške republike pa bi vsakdo izmed nas rad dal za akledo a zaseko zabeljenih ajdovih žgancev.

★

Tržič

Novoimenovani upravitelj tukajšnje meščanske šole g. Osterc je s 1. nov. dospel v Tržič in na šoli se poučuje. Upraviteljske posle pa še vodi dosedanj upravitelj g. Lajovic. Tudi učiteljski zbor se je spopolnil s prihodom gđe. Mencine in g. Veniča ter bi bil popoln, če ne bi odšla iz šole ga. Oman-Erjavčeva.

Enorazrednica pri Sv. Ani pod Ljubeljem je bila letos povzdignjena v dvorazrednico, kar je bilo pač potrebno, ker je vsolanih okrog 100 otrok. Imenovana sta bila na to šolo g. Hartman in njegova soproga, ki sta že mesec dni pri Sv. Ani. Solo vodi in poučuje dosedanj učitelj g. Pertot.

Na zimo — na cesto. Malo več točnosti bi pričakovali od »Jutrovega« poročevalca, ko piše o odpustu iz neke tukajšnje tovarne. Obsojamo in bomo obsojali take odpuste posebno sedaj na zimo: a zakaj »Jutro« ne beleži odpusta dveh delavcev v neki drugi tukajšnji tovarni, ki ima tudi Nemca uslužbenega, in zakaj ne zabeleži odpusta dveh delavcev v neki tovarni usnja in ne posveti v razmere med delavci pri Sv. Ani?

Ljubljanske vesti:

Pevsko društvo „Vardar“

Nekaj zgodovinskih drobtin

Pevska organizacija se je v Srbiji vobče začela pozno, posebno pa velja to o južni Srbiji. Turska sila ni pustila kristjanom telesne, državljanske niti verske svobode, zato razumemo, da je uresničila tudi vse duševno življenje. Semkaj spada zlasti petje. Saj so Turki dobro poznali srbsko narodno pesem in njeno silo. Zato ni smel noben zbor obstajati in ne javno delovati. Ko so se leta 1907 zbrali nekateri navdušeni pevci, bili so po večini obrtniki, in osnovali svoj zbor »Vardar«, so smeli peti pač le po zaključenih prostorih ob raznih domačih slavnostih, javno jim je bil vsak nastop prepovedan. Prvi njihov pevovodja je bil učitelj petja na gimnaziji Čeh Mormanov, ki se je tu prekrstil v Mormanovića. Društvo je začelo z rednim javnim delom šele, ko so leta 1908 prišli na vladno Mladoturki. Ti so dovolili prirejanje javnih koncertov in društvo je imelo svoj prvi koncert že v jeseni istega leta.

Leta 1909 je prišel v Skopje na gimnazijo učitelj petja Ilić, ki je prevzel vodstvo zbora in bil več let njegov glavni pevovodja. Takoj po prihodu je reorganiziral zbor in mu preskrbel nova, zelo primitivna pravila, ki so obsegala samo 8 točk. Zbor se je številčno zelo ojačal. Odslej ni bilo narodne prireditve brez »Vardarja«.

Ko so peli pri prvem koncertu Zajčevce pesem: U boj, so morali besede: nek Turčin zna... tako spreminiti Na lov, na lov! potrdite brača! Nek lisac zna, da idemo mi!

Leta 1910 so osnovali mešani zbor. Pritegnili so v zbor tudi dijake in učiteljske, kar je prineslo veliko ognja v Zbor in zanimanja med občinstvo. Zborovo delo je zlasti podpirala glasbena šola, ki so jo tega leta ustanovili.

S šolo so imeli odsej vedno težave, oblast jo je večkrat prepovedala, pa po uspešnih posredovanjih v Carigradu zopet ponovno dovolila. Vlada je pač dobro vedela, kaj pomeni v narodnem oziru delovanje petja.

V letu 1912 je pohitel zbor preko državne meje v Novi Sad in imel tam svoj koncert. Velik dogodek je doživel zbor v letu 1912 tudi tedaj, ko je prišel kralj Peter prvič v osvobojene kraje južne Srbije. Glinjivo ga je sprejel »Vardar«.

Kaj bo danes?

Drama: Ob 15: »Mlinar in njegova hči«. Di-jaška predstava po znanih cenah. Izven.

Opera: Prireditve primorskega akademkega kluba. Izven.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Ustar, Sv. Petra cesta 78, in mr. Hočvar, Celovška cesta 34.

★

○ **Primorska revija »Glas od doma«,** ki jo vprizorijo danes primorski akademiki v opernem gledališču, naj bo žalna manifestacija za vse brate, ki so padli pod fašističnim terorjem in za vse tiste, ki vztrajno prenašajo nasilja fašističnih oblasti. Pri prireditvi nastopi tudi ritmični zbor Katje Delakove, ki bo izvajal ob glasbi gosp. Marjana Kozine »Primorje kliče«. — Začetek prireditve bo že ob pol 8 zvečer. Primorski akademiki prosijo cenjeno občinstvo, da se udeleži te prireditve po možnosti v temnih oblekah, ker je to žalna manifestacija. — Vstopnice se dobijo danes ves dan pri blagajni v opernem gledališču.

○ **Koncert pev. društva »Vardar«** iz Skopja ima naslednji spored: I. del: duhovni zbori za mešan zbor: 1. Brnobič: Obe naš; Botnjanski: Blažen muž; Čajkovski: Gospojno; Mokranjac: Njst svaja; Markov: Angel vopijaše. II. del koncerta obseva 2 Gotovčeva moška zbora: Kad idu kosci in Momčeto bez guščeto. III. del obsega zopet same mešane zборе: Lhotka: Zena muža za bukvu prodala; Mo-

DAMSKI PLASČI

205.-- Din športni plašč

290.-- Din plašč z baržunom

342.-- Din plašč s kožuvinom

ANT. KRISPER

Mestni trg št. 26 — Krstarjeva ulica št. 1—3. LJUBLJANA

Kulturni obzornik

»Naše morje«

(Spisali dr. Valter Bohinjec, prof. Silvo Kranjec, dr. Karel Dobida. — Založila Družba sv. Mohorja v Celju, 1933).

Svojim rednim publikacijam letošnjega leta je Mohorjeva družba priložila tudi knjigo »Naše Morje in s tem našemu narodu podarila lepo knjigo iz našega domovinoznanstva. Da je med Slovenci zagledala beli dan knjiga — in sicer prav pri naši najrazširjenjši in najpriljubljenejši književni ustanovi — moramo le pristržno pozdraviti. Saj od leta do leta zmiraj več naših ljudi potuje na Jadran in tem ljudem more la poljudno pisana knjiga zelo mnogo koristiti.

Polovico knjige je napisal dr. Valter Bohinjec in v jasno pisani znanstveni razpravi »Morje in kopno« nadrobil toliko poučnega, da tudi strokovnjak ne bi mogel reči, da je še kaj izostalo. Razprava se bere lahko. Spremljajo jo zelo lepe priproste primerjave in podobe. Vse posebnosti — geološke in biološke — našega Jadrana so opisane v lahkem slogu, ki more snov bravcu le še bolj priljubiti.

Drugo razpravo »Borbe za Jadran« je napisal profesor Silvo Kranjec. S svojimi dosedanjimi knjigami si je prof. Silvo Kranjec prav za prav že izvojeval priznanje, da je danes naš najboljši poljudni zgodovinski pisatelj. Saj smo takega zgodovinarja po Grudnovi smrti tako potrebovali. Razprava v tej knjigi pa znova dokazuje, kako zmoro prof. Kranjec obširno zgodovino našega Jadrana podati pregledno in priprosto na komaj petdesetih straneh te knjige. — Tretjo razpravo je pa napisal dr. Karel Dobida in nam v sestavku »Umetnostni spomeniki Dalmacije« podal kulturno-zgodovinski in umetniški obraz dalmatinske obale. Omenil je pač vse najpomembnejše spomenike dalmatinske kulture in tako le nakazal vse ogromno kulturno in umetniško bogastvo, ki ga ima Dalma-

a pesmijo, ob kateri so vsi navzoči jokali, celo kralj se ni mogel držati solz.

Med svetovno vojno je utihnilo petje »Vardarja«, člani so odšli na bojno polje. Pač so nekajkrat poskusili, a preko poskusov niso mogli.

Po vojni pa se je zbralo zopet lepo število pevcev in oživilo staro društvo. Med člani je bilo zlasti veliko mladih moči, največ uradnikov. V tem zboru so bili tedaj zastopani vsi kraji naše nove države, tudi Slovencev ni manjkalo. Med drugimi je bil član društva prof. France Grafenauer, ki je bil pozneje izvoljen za zasluge za častnega člana.

Tedaj se je začelo živahno redno delo, ki ni ostalo samo v domačem mestu, temveč se je dvignilo na primerno umetniško višino in poletelo na turnee po raznih mestih južne Srbije, leta 1931 pa celo v Dubrovnik, Split, Sarajevo, Zagreb in Belgrad.

Razmere v društvu so seveda zelo varirale, kakor je fluktuacija v vsakem društvu neizogibna, če je njegovo delo tako navezano na eno osebo, kot je odvisen zbor od svojega pevovodje in več drugih stvari.

Leta 1921 je število članov tako naraslo, da se je iz zbora izločil novi zbor »Mokranjac«, ki ga že tudi pri nas poznamo.

Ko je leta 1929 zapadlo društvo v nekako stagnacijo, je nova uprava iskala potov in sredstev, da ga poživijo. Tedaj je prišel leta 1930 v Skopje na gimnazijo prof. petja Slovenec Jos. Brnobič. Ta je krepko zastavil in vzdržal do danes z neumorno delavnostjo zbor v dobri formi in ga znal tudi dvigniti na primerno umetniško višino. Ze l. 1931 je sledila gori omenjena turneja, l. 1932 pa je bilo posvečeno pripravi za proslavo 25 letnice. Današnji koncert spada že v ta okvir.

Zbor ima na Slovenskem enega častnega člana, to je Glasbena Matica v Mariboru.

Zbor je s svojim uspešnim delom dosegel visoko odklopanje: red sv. Save IV. stopnje, ob 25 letnici pa mu je podelil Nj. Vel. kralj Aleksander društveno zastavo in dovolil, da je prevzel pokroviteljstvo kr. Vis. prestolonaslednik Peter, njegov častni predsednik je pa patrijarh Varnava.

Dragi borci-pevci! Pristrčno pozdravljeni!

kranjac: VI. rukovet: Hajduk Veljko; Gajdović: Gora i junak; Sijaški: Svatovska; Gotovac: Jadovanka za teletom in Prigorov; Milojević: Muha i komarac; Binički: U kolu; Lajovic: Pastirski. Narodno občinstvo in predvsem ljubljanske in okoliške pevce pozivamo, da v obilnem številu poseti koncert bratskega pevskega zbora ter tako pokaže svoje zanimanje za njihovo delo. Sedeži od 30 do 6 Din so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice. Koncert je v veliki Unionski dvorani, začetek drevi točno ob 20.

Za Vašo postavo primerno fazono

bo vedel izbrati le strokovnjak. Tudi kakovost tkanine bo najbolje presodil. Vsestransko boste zadovoljni, ako skrb za Vašo obleko zaupate nam.

Jos. Rojina, Ljubljana, Aleksandrova c. 3.

○ **Drvi ob 8 otvoritveni večer »Krke«** pri Mikliču. Ker se obeta velik naval, pridite pravčasno, da dobite sedeže. — Na sporedu je dolenjska koračnica, predavanje dr. I. C. Oblaka, Jakčev film in koncert okteta Ljubljanskega Zvona. Vstop je vsakomur prost! Brez vstopnine!

○ **Vodniški tečaj SPD.** Osrednji odbor SPD obvešča, da je vodniški tečaj iz tehničnih razlogov preložen na 20. novembra t. l. Natančnejši spored bo objavljen prihodnji teden v listih.

○ **Angleško društvo v Ljubljani** objavlja, da bo ga. Marija Bukovec - dr. Vilfanova pričela s tečajem za začetnike sredi novembra. Prijave sprejema knjižničarka ob torkih in petkih v društvenem lokalu, Rožna ul. 41.

○ **Alpinično predavanje o Durmitorju.** Turistovski klub »Skala« priredi v petek 17. t. m. ob 20 v dvorani Delavske zbornice predavanje o vzponih petih slovenskih alpinistov na vrhove Durmitorjeve skupine. Predaval bo akademik g. Leo Pipan. Predavanje bodo spremljale lepe in nazorne skiptične slike.

○ **Tečaj za občinstvo o negi, vzgoji in prehrani otrok** se prične v drugi polovici meseca novembra v zavodu za zdravstv. zaščito dece in

cija in ga še danes posreduje ostali Evropi iz odnožja sredozemske kulture.

Uvod je napisal knjigi dr. Ivo Tartaglia, bivši splitski župan in primorski ban ter sedanjí predsednik Jadranske straže. Jadranska straža je tudi za to knjigo posodila 16 kilšejev in prevzela polovico avtorskega honorarja, za kar se ji tudi založnica toplo zahvaljuje. Veselimo se, da je Jadranska straža ob tej priloiki tako pravilno razumela dolžnosti propagande tudi med nami, še bolj pa, da je naloge te propagande med nami s to knjigo pričela Mohorjeva družba. Naše slovensko morje ob Devinu je v tujčevih rokah in o njem še ne moremo pisati. Tem bolj pristržno pa delajmo za srečnejšo bodočnost in razmah jugoslovanske jadranske obale, ki nam danes kot članom velike jugoslovanske enote omogočuje svobodno pot po morju v svet!

Koncert UPZ v Ljubljani in Zagrebu

Najodličnejša vrednost, ki spremlja Učiteljski pevski zbor pod vodstvom njegovega agilnega pevovodje prof. Srečka Kumarija, je izrecno zavze-manje za našo najmlajšo zborovsko produkcijo. Tako se z vsakim njegovim nastopom družni na eni strani cena, ki leži v pospeševanju in izpod-bujanju k novodobni tvornosti, na drugi pa mi-kavnost z ozirom na željo po orientaciji in vred-nost z ozirom na nujnost baš te orientacije. Raz-umljivo, da ekstremnost takega delovanja vzpo-redno z večinskim nagajenjem k staremu dogna-nemu načinu izražanja skoraj dosledno ne najde tistega razumevanja, ki bi ga zaslužila. Prav zato pa ima tako delovanje, vsebujoč zahtevano vred-nost izvedbe, ki je z ozirom na novostnost tem bolj potrebna, toliko večjo vrednost, ki jo dviguje še poštitovalnost sodelujočih učiteljev, raztresenih po naši deželi.

Zadnji nastop učiteljskega zbora je zopet pre-zentraliziral razen nekaj izjem vrsto sodobne zborovske produkcije. Spored in vseboval naslednje skladbe:

Mariborske vesti:

Nove autobusne smeri

Kakor smo že včeraj poročali, se je vrnil v sredo komisijiski ogled novoprojektiranih avto-busnih prog in sicer dveh mestnih in ene podeželske. Komisija, v kateri so bili referent banske uprave dr. Pfeifer, ravnatelj Rodošek, nadsvetnik Černe, inž. Kukovec, policijski komisar Kos, poveljnik varnostne straže Finžgar, mestni svetnik Sabothy, ravnatelj avtobusnega podjetja Neralič in popoldne še okrajni načelnik Makar in tajnik okrajnega cest-nega odbora Stabej, je projektirane proge odobrila in na podlagi te odobritve je upati, da bo občina dobila koncesijo. Z uvedbo novih prog se bo pre-uredil ves mestni avtobusni promet ter dobimo poleg glavnega križišča na Glavnem trgu še drugo na Grajskem trgu. Obe novi krožni progi bosta ve-zali zapadna predmestja in centrum s kolodvorom.

□ **Podnačelnik F. Pezdlič umrl.** V sredo je umrl v najzrelejši moški dobi 53 let v tukajšnji splošni bolnišnici. Danes ob 9 bode v bolnišnični mrtvašnici njegove zemске ostanke blagoslovili in nato prepeljali v Kranj, kjer bo pogreb ob 16. Po-kojnemu podnačelniku za Maribor levi breg Francu Pezdliču svetila večna luč, žalujočim naše sožalje!

□ **Konferenca gospodarskih krogov.** Te dni se je vršila v Mariboru konferenca vodilnih zastop-nikov industrije, obrti in trgovine. Prisoten je bil tudi mestni župan dr. Lipold, ki je poročal o naj-važnejših komunalnih zadevah, ki mariborske go-spodarstvenike trenutno najbolj zanimajo. Obrav-navale so se na konferenci naslednje zadeve: vol-ivni red zbornice TOI, volitve delegatov v Po-kojninski zavod, vprašanje obrtne šole, vajeniški dom, uvrstitve Maribora v I. draginjski razred, re-gulacija cen električnemu toku, zloboškanje zveze mesta s Pohorjem, vsebina zakona o mestih.

□ **Pričetek pouka na gozdarski šoli.** Spreje-tih je bilo le 20 gošencev, 8 v enoletni tečaj, 12 pa v prvi razred dveletne šole. V ponedeljek ob 8 bo sv. maša, v torek zjutraj pa pričetek pouka.

□ **Zadnja pot osmošolca realne gimnazije Kar-la Negra** je bila glinjliva in turbobna. Spremili so ga profesorjski zbor realne gimnazije z ravnateljem dr. Hericem na čelu, dijaštvo zavoda in številni njegovi prijatelji iz ostalih šol. Na grobu so mu pevci-dijaki zapeli žalostinke, v lepih besedah pa so se poslovili od pokojnika prof. Bogovič, ravnatel-j dr. Heric in prijatelji-šošolec. Bodi mladeniču, ki je bil dober dijak, zemljaka lahka!

□ **Koncert Glasbene Matice,** ki se je vrnil v sredo zvečer v veliki unionski dvorani, je krasno uspel. Obisk koncerta je bil za mariborske razmere zelo dober ter je bila dvorana skoraj docela raz-prodana. Med drugimi je posetil koncert tudi pre-zvišeni vladika dr. Ivan Jožef Tomažič. Vse točke programa, ki jih je izvajal matični zbor pod vod-stvom svojega vrlega dirigenta prof. Mirka ob spremljavi velikega orkestra ter nastop pianista Li-povška in violinista Poljanca, so napravile na po-slušalce velik vtis.

□ **Šola in dom»** priredi v sredo 15. novem-bra ob 20 v dvorani Ljudske univerze v kazinskem poslopiju predavanje. Govori gospa Hinterlechner o temi »Mat in dom — mati in šola«. Predavanje je vstopnine prosto. Vabljeni so starši, učitelji in pri-jatelji mladine.

□ **Obila žetev smrti.** V Smoletovi 10 je umrl vladni svetnik v p. Milutin Lajer, rodom iz Križev-cev na Hrvaškem. Bival je šele leto dni v Maribo-ru. Pogreb bo jutri ob 15 na magdalenso pokopa-lišče. — Umrla je gospa Eva Brečko, soproga poštnega uradnika v p. Pogreb bo v soboto ob 16 na mestnem pokopališču. — Smrt je ugrabila 69 let-nega upokojenega kovača drž. žel. delavnic Alojza Hubmana. Pogreb bo danes ob 17 na mestnem po-kopališču. — V bolnišnici je umrla modistinja Ljud-mila Lorger. Pokopali jo bodo danes ob 15.30 iz mrtvašnice na mestno pokopališče. — Svetila po-kojnim večna luč, žalujočim naše sožalje!

dečjem domu kraljice Marije v Ljubljani. Tečaj je praktičen in namenjen mladim materam in bodočim materam. Tečaj je brezplačen in traja v celoti 12 ur, t. j. 6 krat po 2 uri. Vpis ozir. prijave se spre-jemajo dnevno dopoldne v zavodu za zdravstv. za-ščito mater in dece, Lipičeva ulica.

□ **Nesreča v Kapiteljski ulici.** Predsinočnjim okrog 11 je šel po Kapiteljski ulici 35 letni carnik Albin Knapič iz Belgrada. Med potjo se je spod-taknil ob neko bruno ter je pačel tako narečno, da si je zlomil desno nogo. Reševalni avto ga je prepeljal v bolnišnico.

□ **Samaritanski tečaj** krajevnega odbora Rde-čega križa v Ljubljani drevi ob 19 v OUZD na Mi-klošičevi cesti.

Prva bo vodila z Glavnega trga po Koroški, Vrtni, Vrbanovi do drevoreda proti Kamnici, nato po Ko-roščevi, Trubarjevi, Gregorčičevi, zgornji Gospo-ski do palače banovinske hranilnice po Slovenski in Aleksandrovi na kolodvor in nazaj na Grajski trg—Vetrinjska—Glavni trg. Druga proga pa: Glav-ni trg —Grajski trg—kolodvor—nazaj do banovin-ske hranilnice, po Gosposki, Gregorčičevi, Trubar-jevi, Koroščevi, Vrbanovi, Vrtni, Koroški nazaj na Glavni trg. Avtobusi bodo vozili v obeh smereh v intervalih po pol ure. Podeželska proga bo vodila, kot že poročano, iz Maribora v Novo vas—Spodnje in Zgornje Radvanje, Pekre, Limbuš in Ruše. — Dnevno bo obratoval avtobus na progi dvakrat, ob sredi in sobotah trikrat, ob nedeljah in prazni-kih šestkrat.

□ **Izpremembe.** Predsednik društva zasebnih in avtonomnih nameščenecv g. Lojze Doležal je od-ložil predsedniško in odborniško funkcijo. Posle predsedstva je odbor poveril podpredsedniku g. Franju Pivcu.

□ **Dve nevesti.** V nedeljo ob 17 bo predstava omenjene igre v Mladinskem domu v Cvetlični 28. Priredi društvo »Danica«.

□ **Rdeč petelin v deževni noči.** V Ivanjskem vrhu pri Sv. Antonu je oženj vpepelil viničarijo, katere lastnik je v Prekmurju. Viničarija je bila prazna. Oženj je najbrž potaknila zlobna roka.

□ **Danes Tutankamen, jutri Palestina.** O obeh predava noč in jutri v Ljudski univerzi univ. prof. dr. G. Novak iz Zagreba.

□ **Prelozeno.** Za jutri popoldne nameravani zračni napad na Maribor se je prelozil iz tehni-čnih razlogov na pozneje. Občinstvo bo glede tega obveščeno po letakih.

□ **Združenje trgovcev** za okraj Maribor levi in desni breg v Mariboru, opozarja svoje člane na sklep obnega zbora z dne 26. marca 1933, da se koledarji, kakor tudi drugi predmeti ob novem letu 1934 ne smejo deliti. Za prestopke tega skle-pa je določena kazen Din 1000. — Uprava.

□ **V. kolo šahovskega prvenstva** se je odigralo v sredo zvečer v kavarni »Jadrana« s sledečim re-zultatom: Ostanek je dobil proti Lukežu, Kukovec proti Bienu, Lobkov proti Favažu; partija Kramer—Strniša je bila prekinjena v boljši poziciji za Kra-merja, prav tako partija Romež—Šavli, pri kateri je končnica še dvomljiva. Dve partiji sta se morali preloziti. V I. skupini je stanje naslednje: Ostanek 4 (1), Lobkov 4, Konč 3 (1), Jordan, Kukovec 2 in pol, Bien, Strniša, Šavli 2, Kramer 1 in pol (2). — V II. skupini je v višeti partii Fišer—Trelec zma-gal Fišer, ki je pa izgubil nato proti Gobecu ml., Kotnik je premagal Hvaleca, Trelec Vrenka, Cizel Guznika, Lorber Gobeca st. Stanje: Kotnik, Lor-ber 4, Fišer 3 in pol, Gobec ml., Gujznik 3, Cizel 2 in pol, Trelec, Gobec st. 2. V nedeljo se bo od-igralo VI. kolo.

□ **Očeta pretepel.** Pred okrožnim sodiščem se je vršila včeraj razprava proti 28 letnemu Rudolfu Jerzaru iz Rupert. Obtožen je bil, da je očetu v pretepu zlomil roko. Hotel je braniti mater, na katero je oče navajal, pa je očeta malo prehu-do prijel. Obsojen je bil na 14 dni strogega zapor, pogojno za dobo dveh let.

□ **»Ministrski delegat«** v kehi. Ze od 31. oktob-ra imajo v mariborski policijski kehi, nekoga Ja-romira R., češkoslovaškega državljanja, ki je osum-ljen številnih prevar. R. je bil poverjenik nekate-rih inozemskih obrtnih razstav ter je nabiral v naši državi za te razstave interese, obenem pa se je predstavljal za »delegata« in kakor pravijo šte-vilni mariborski trgovci in obrtniki, ki so ga pri-javili, je opravljal kot tak v Belgradu razne »in-tervencije«, za katere so mu plačali samo klienti iz Maribora nad 30.000 Din. Te intervencije so bile seveda vse zaman. R. je bil včeraj oddan sodišču.

Ptui

Smrtna kosa. V ljubljanski bolnišnici je umrla Ljudmila Hlupič, hči posestnika v Mestnem vrhu. Stara je bila že 22 let. Zemeljske ostanke so prepeljali v Ptuj; pokopali so jo na mestnem po-kopališču. Preostalim naše sožalje.

Nezgode. Ponesrečil se je 17 letni ključavni-čarski vajenec Tomaž Škrinjar, zaposlen pri klju-čavničarskem mojstru Kukovcu. Pri delu je padel tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo. — 12 letni Martin Burjan iz Apač pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju se je zabodel z iglo, rano pa je zanemaril. Nastalo je zastrupljenje krvi. — 56 letno Rozo Ribic iz Ptuja je zadela kap. Vse tri so pre-peljali v bolnišnico.

vedel poslušalce k izrednemu navdušenju in da je uspeh dosegel lepo višino.

Zanimanje poslušalcev je bilo sodeč po obisku v Zagrebu večje, kot v Ljubljani, ki tudi topot ni pokazala potrebne pozornosti.

V. U.

Spomin Rapalla v Narodnem gledališču

V spomin na 13. obletnico rapallske pogodbe bo priredil nočjo Klub primorskih akademikov v opernem gledališču svojstveno prireditev z naslo-vom »Glas od doma«. Režijo prireditve je izvedel režiser Ferdo Delak, ki skuša s tem večerom povsem presnovati podobne stereotipne akademije z blestečimi govori in priučenimi deklamacijami, katere danes človeka radi prečeste gole zunanjosti več ne zajamejo. V reviji »Glas od doma« (kjer so vzeti v spored vsi primorski pesniki in še Zupan-čič s svojimi vojnimi motivi) kani Delak dati po-udarek v misel, v izpoved primorske mladine, v njihovo skupno bol in zahtevo, v simbol bolečine primorske zemlje. Da bo ta poudarek bolj enovit in tehten, bo odpadla vsa teatralističnost odra in besede, prireditve bo neposredna. Ta način rapal-lskega večera bo povsem nov, pa tudi posamezne točke prireditve in glasben del bo prvič izvajan.

★

Prejeli smo: »Deseti brat«. Gledališki roman na besedilo Josipa Jurčiča. Odrsko priredil Ferdo Delak. Izdano kot rukopis. Dobi se le v zalozbi »Naš oder«, Ljubljana, Gajeva 8.

Zadnja številka »Sodobnosti« je prine-sla med drugim članek o »Narodni galeriji« (Franc-čes Mesesnel) ter članek »Univerzitetna biblioteka v Ljubljani (dr. Joža Glonar). Zlatici v poslednjem so zanimive ugotovitve.

»Arhitektura« prinaša v 10. številki daljšo raz-pravo »Prolegomena principia ur-banizma« (arh. Marko Vidaković), ki je zlasti danes, ko se mesta širijo v velenosti in se po-vsem v smislu novih potreb oblikujejo, zanimiva in važna.

Nevaren tat in vlomilec prijet

Kranj, 8. novembra.

Kranjski orožniki so danes odvedli v zapore okrožnega sodišča in Ljubljani od policije, sodišča in orožnikov zasledovanega nevarnega tatu in vlomilca 25 letnega Stanka Zupanca iz Zaloge pri Kamniku. Aretirala sta ga pretekli ponedeljek v hotelu »Union«**» orož. kaplar Kunej in stražnik Mihelič. Zupanc se je hotel braniti pri aretaciji z odprtim nožem in skušal pobegniti. Kakor znano, je bil Zupanc pomočnik proslulega vlomilca Betona, ki je bil nedavno na begu blizu Cerkelj ustrelen. Betonove vlome in tatvine imajo popisane druge orožniške postaje po deželi.**

Zasliševanje Zupanca je trajalo dva dni. Izvršil je, odnosno osumljen je tatvine pri Koritniku v Poženju, ki je bila izvršena 5. nov. med 6 in 7. Zavrl Mariji v Vopljah, obč. Lahovce, je ukradel 800 dinarjev, 1 šunko in klobase, njenemu hlapcu Švele

Kaj pravite?

Po večjih mestih imajo gledališča — ali vsaj imela so jih včasih — najete skupine ploskalcev, tako zvane »klake«, ki ponavajo na svoj način, da gledališko delo vseeno uspe, če že ne more s svojo privlačnostjo, pa drugače. Tudi posamezni dobro plačani pevci in igralci si najamejo take ploskalce. Vseeno je, če je predstava že tako pod psom, klaka tako vpliva na drugo občinstvo, da ga s svojim besnim ploskanjem potegne za seboj. Gorje pa, če se kakšno gledališče ali pisatelj ali igralec upre temu nasilju klake in ji ne da dovolj prostih vstopnic ter ne nagrad v drugi obliki: najboljša predstava neusmiljeno propade, zakaj klaka ne zna samo ploskati in odobravati iz pristnega »nardušanja«, temveč tudi žvižgati in včasih gledališki ravnatelj res ne ve, kako bi se po Faustovem receptu odkrižal duhov, ki jih je sam klical.

Naše gledališče nima klake in ni nobene škode, če je nima. Sem in tja kakšna prosta vstopnica tudi ne ustvarja klake. Ampak na vsakem drugem polju imamo klake. Če ta ali oni gospod iz lahkih tiskih tisoč zine kakšno zelo modro, takoj se oglasi za njim klaka, ki mu navdušeno aplaudira in gospoda proglasa za pretega med prvimi. Naj ta ali oni »narodni gospodar«, reci denarček, zine kakšno domaćo o rešitvi krize, takoj mu bodo njegovi trahanti sledili in proglasili njegovo modrost za edino možno rešitev in kritični, da je norec vsakdo, kdor tega ne prizna. — Naj ta ali oni listik, ki pri nas merijo porcije kulture za vsakogar, reče kakšno »briljantno«**» o tem ali onem kulturnem vprašanju, takoj bo klaka kulturnežev ozmerjala vse druge, ki mislijo nekoliko drugače, za prave nekulturneže in nevedneže. In tako dalje, in tako dalje.**

Javni teror teh klak je posebno znojna leta pri nas posebno hud, odkar je pričela pešati javna kritika. Ljudje brez lastnega mnenja prekrivajo redke razsodne moze, ki se upajo o vsaki stvari misliti z lastno glavo in se ne puste vplivati po naročenih aklamacijah, ovacijah in nardušanju. — Trdega dela bo treba, preden se tudi pri nas zlovi vpliv raznih plačanih klak in ko bo v vsaki stvari odločujoče le mnenje neodvisnih, poštenih in razsodnih, čeprav osebno skromnih moč.

Potnika iščemo

za v specerijski stroki najbolje uveden artikel proti manjši fiksni plači, proviziji in dnevnici. Rajon Slovenija. Samo mlajše moči (ne nad 32 let) s popolnim znanjem slovenskega in nemškega jezika, z daljšo potniško prakso, naj pošljejo ponudbe z natančno navedbo dosedanje prakse, šolske izobrazbe, zahtevo plače in po možnosti s fotografijo pod »Samo sposobna moč«**» 1934/13207 na upravo lista.**

Poplavlenci

Znano je, kako neizmerno škodo je v Sloveniji napravila povodenj. Posledica tega je, da dan na dan prihajajo poplavlenci prositi milodarov. Večina teh pride brez vsakega potrdila, da jim je voda naredila veliko škodo, le malokdo ima potrdilo od župnika ali župana.

Prav gotovo bodo pod imenom poplavlenci beračili tudi taki in iz takih krajev, kjer ni voda naredila nobene škode. Zato naj se vsak poplavljenec izkaže s spričevalom župnega ali občinskega urada, da mu je voda povzročila znatno škodo in da nima od česa živeti. — Sicer se lahko zgodi, kakor se je zgodilo pred leti, ko je velika vasa na Dolenjskem pogorela, da so to priliko porabile osebe, ki jim ožogaj ničesar ni uničil, pa so prosjali bili pod imenom pogoreli.

Koledar

Petek: 10. novembra: Andrej Avalin, spoznavalec; Trifon. — Zadnji krajec ob 13.18. Herschel napoveduje dež in sneg.

Ostale vesti

— Hrvatsko stenografsko društvo v Zagrebu je povabilo gospoda Ant. Rud. Legata, ravnatelja in lastnika privatne trgovske šole v Mariboru, za predavanja. Prvi dve predavanji bosta v Zagrebu v začetku januarja 1934, in sicer: »Od Gabelsbergerja k enotni nemški stenografiji do sedanosti«**» ter »Profesor Anton Bezenšek, oče bolgarske stenografije«, čigar 80-letnico bodo obhajali stenografi julija meseca 1934. Kakor znano, je bil profesor Bezenšek naš rojak in si je pridobil mnoge zasluge za stenografijo v naših in tujih deželah.**

— Reklamni teden podobiel Gotovo še ne veste! Zato si dovoljuje trgovina Ničman obvestiti č. gg. katehete in gđe. učiteljice na izredno nizko ceno podobie in sicer 100 komadov od 9 Din naprej. Ne zamudite prilike, ki vam jo nudi H. Ničman, Ljubljana.

— Tragična smrt rudarja. Pred par dnevi smo poročali, da je v trboveljskem rudniku zasulo 34 letnega rudarja Andreja Miklavčiča. Šele po devetih urah so ga rešili. Prepeljali so ga v trboveljsko bolnišnico, odtam pa v ljubljansko. Zdravniki so se trudili, da bi mu rešili življenje, pa je bil ves njihov trud zaman, Miklavčič je včeraj dopoldne umrl.

— Kaj vse se najde na njivah okrog Kamnika pri kopanju in globokem oranju. — Iz

Cirilju nove hlače, vredne 200 Din, denarnico z 18 Din in nekaj spodnje obleke. Pri aretaciji so našli pri njem le 100 dinarjev in moško uro, katero je tudi ukradel. Obleko je nekam skril. Zupanc je to tatvino priznal in povedal, da je oetali denar zapil.

Tomažiču Janezu iz Zaloge je ukradel gonilni jermen in ga skril pod kozolec. Dalje je izvršil več drugih tatvin, ki so prijavljene orožništvu v Vođicah. Nujno je Zupanc osumljen, da se je udeležil tudi velikega vloma na Primskovem pri trgovcu Fr. Grudnu v noči od 18. na 19. maja. Tega vloma sta bila osumljena tudi brata Jože in Ivan Leskovec ter tudi aretirana. Eden je še sedaj zaprt. Zupancu je bilo namreč na Primskovem vse dobro znano in se je večkrat potepal tam okrog. Po tistem vlovu je imel dosti denarja in okrog popival. Vlova pri Grudnu Zupanc ni hotel priznati, svojega alibi v kritičnem času pa tudi ni mogel dokazati.

Kamnika pišejo: Zbirka starinskih in zgodovinskih zanimivosti našega neumornega zbiralca g. vet. insp. Sadnikarja je zadnje čase obogatela za več lepih predmetov, katere so našli pri kopanju na njivah okrog Kamnika. Na Drnovskem polju so našli več spon za obleko in ovratnic iz bronastih Halštatske dobe, iz Latenske dobe pa dvojce železnih sekir. V izsušeni stari strugi Bistrice na Bakovniku so našli lepo izdelano kamenito kladivo iz neolitike dobe, dalje dva poznorimska srpa, več ključev iz srednjega veka itd. Našli so tudi lepo število novcev najrazličnejšega izvora. Najstarejši je bakreni novček Hadrijana in bakreni novček cesarja Marka Aurelija. Na neki njivi na županjih njivah so pri kopanju krompirja našli ogerski cekin iz leta 1532. Za časa turških vpadov so bili taki cekini pri nas glavni denar in pred prihodom Turkov so jih naši dedje pogosto zakopali v zemljo, da bi jih skrili pred grabežljivim sovražnikom. Zato najdemo včasih na istem kraju po več novcev. Kamnik je bil svoje dni v živahnih trgovskih stikih z Benečani in v kamniški okolici izkopljejo vsako leto par novcev iz benečanske dobe. To poletje so našli poltolar doža Franca Erizzeja, tolar papeža Urhana VIII., novček škofa Raimunda iz Come iz leta 1253. itd. V nekem jarku je nekdo našel red železne krone, ustanovljen od cesarja Ferdinanda leta 1815. Maršidko najdene predmete zopet zavrže, kar pa ni prav. Čuvajmo najdene zanimivosti, ki so važni dokumenti naše zgodovine in zgodovine zemlje, na kateri živimo!

— Kdor se boče ohraniti svežega in zdravega, naj jemlje tedensko enkrat ali dvakrat pred zajutrekom kozarec naravne »Franz-Josef«**» grenčice Zdravniška poročila iz bolnišnic dokazujejo, da radi jemljejo »Franz-Josef«**» vodo posebno bolniki na želodcu, črevesu jetrih, ledvicah in žolču, ker brez neprijetnih občutkov in posledic točno odvaia****

— Na Hrvatskem naraščajo reke. Sava in Una hitro naraščata in sta pri Jasenovu oziroma pri Ušticah narasli že za 6 metrov. Sava je poplavila vse Mokro polje do Stare Gradiške. Pri Sisku je Sava 6.85 nad normalo, Kolpa pa 7.70 m.

— Iščemo se dediči. Ivan Pavčnik, sin Valentina in Katarine Bokali, rojen 14. marca 1905, je umrl 15. maja 1933 v Montevideo (Urugvaj) in zapustil nekaj premoženja. Bivališče njegovih staršev, bratov ali sester je neznan. Kdor ve za bivališče sorodnikov, naj to sporoči Izseljenskem komisarijatu, ali pa obvesti sorodnike o smrti Ivana Pavčnika, da se javijo Izseljenskem komisarijatu v Zagrebu.

— Zrtev napada. V ljubljansko bolnišnico so pripeljali 26 letnega tesarja Aniona Erlaha iz Kovorja 40. Erlaha so napadli neznanci ter ga tako pretepli, da je dobil poškodbe po vsem telesu.

— Hud vihar. V neretvanski pokrajini že par dni divja hud vihar, ki je izruval številna drevesa in podrl več lesenih hiš. Vihar je posebno divjal ob zgornji Neretvi in v južni Hercegovini. V takozvanem Hutovskem blatu, ki je po svoji površini in globini pravo jezero, je vihar zalotil dva ribiča. Veter je p. evrnji čoln in oba ribiča sta utonila.

— Doraščajoči mladini nudimo jutraj čašico naravne »Franz-Josef«**» grenčice, ki dosega radi tega, ker čisti kri, želodec in čreva, pri dečkih in deklicah prav izdatne uspehe**

— Drzna tihotapka. Finančni pazniki v Sarajevu so aretirali znano tihotapko Ivano Kvesič. Zasledovali so jo že dolgo časa, ker je bila poznana kot zelo drzna tihotapka. Po aretaciji je priznala, da je spravila v Sarajevo številne skupine tihotapcev iz domače vasi. Šla je pred tihotapke, oblečena v kmečko obleko, in vedno se ji je posrečilo, da je svojim tovarišem sporočila nevarnost. V Sarajevu se je preoblekla v muslimanko in se tako odtegnila pažnji finančnih stražnikov. Končno so jo le našli v hiši nekega njenega prijatelja in pri njej odkrili 10.000 zavitek cigaretnega papirja in veliko tobaka. Kvesičeva je gotovo vtihotapila v Sarajevo velike množine tobaka.

— Po 14 letih odkrit zločin. V vasi Slatini pri Foti so odkrili grob zločin, ki je bil izvršen pred 14. leti. Leta 1919, je nenadoma izginil starec Alija Gogalija in se je o tem mnogo govorilo. Te dni je pa neka prijateljica Zejne, hčerke Alija, iz maščevanja naznanila oblastim, da je Zejna ubila svojega očeta. Oblasti so takoj začele preiskavati in res našle v bližnjem gozdu grob pokojnega Alije. Nato je Zejna priznala, da je neke noči leta 1919 z velikim kuhinjskim nožem ubila svojega očeta in s pomočjo svojega ljubimca zavlekla truplo v gozd in tam zakopala. Pravi, da je zločin storila zato, ker ji je oče očital njeno nelepo življenje.

— Po prestani kazni zopet ubija. V Solinu pri Splitu je Lovro Baras z nožem zabodel svojo ženo, ki se je mrtva zgredila na tla. Po uboju je pobegnil v Split, kjer ga je prijel policija. Baras je bil pred leti obsojen na več let ječe, ker je v Kastelih ubil kmeta Grgina. Oče ubitega Grgina je mislil, da je njegovega sina ubil Valentin Žic. Maščeval se je in ubil Žica. Šele pozneje, ko ga je pekla vest, je Baras šel na sodišče in tam povedal, da je ubil Grgina. Ko je prišel iz zapor, je srečal svojo ženo v družbi z nekim moškim. Med zakoncema je nastal prepir, med katerim je Baras potegnil nož in zabodel ženo.

— Nova mladinska knjiga. Iz torbe Kotičkovega strčka: Prigode krojačka veseljača in druge pravljice, poslovenil naš znani mladinski pisatelj Mirko Kunčič. Zbirka obsega 9 mičnih, bogato ilustriranih pravljic. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena Din 26, vezana Din 36. Kakor prejšnje tri knjižice iz torbe Kotičkovega strčka (Najdenček Joček, Za židano voljo in Ptiček z dvema kljunčkoma) bo tudi novozšla naj-

lepše in najpristnejše berilo naši mladini. Priporočamo.

— Na raznih radio-razstavah, posebno v Berlinu in na Dunaju, kakor tudi iz raznih delavnih programov radiotvornar se da letos dognati, da imajo aparati ob enaki sposobnosti za reprodukcijo manj žarnic, torej porabijo mnogo manj toka. Tricevni aparat nam toliko koristi kot poprej petcevni in novi aparat s petimi elektronkami je močnejši, kot prejšnji sedemcevni aparat. Pri sedanjih visoki ceni električnega toka znači to precejšnje znižanje obratnih stroškov. Iz tega razloga so se mnogi odločili preskrbeti si veliki užitek, ki ga nudi današnji radio-aparat, česar si pa doslej niso mogli privoščiti iz razlogov štedljivosti. — Tu se opazi na vseh črtah zmoglostje Superheterodyne, ki se kratko »Superc«**» nazivlje. Ta uspeh je pripisovati nedosežni selektivnosti in prvovrstni reprodukciji glasu teh odličnih aparatov. Taki rezultati se dosežejo posebno s takozvano Refleks-tipo, ki svedoči velikanjski razvoj v primeri s prejšnjimi tipi. Pri teh aparatih gre že enkrat ojačena energija še enkrat skozi pojačevalce in postane dvojnomočna. S tem se žarnica dvakrat izrablji, s čimur se dobi milijonkratno ojačenje, ki omogoča čudovit učinek. Največji učinek ob manjšem številu žarnic, torej manjših stroških, dalje uporaba Reflex-principa pri tricevni prejemalcih so najvažnejše novosti letošnje radio-sezone.**

ALGOCRATINE

deluje hitro pri vseh vrstah boleznih: migreni, neuralgiji, živčnih boleznih in menstrualnih težavah.

Dobi se v vseh lekarnah.

Proizvaja E. LANCOSM, PARIS.

Ogl. reg. pod br. 19376 od 30. X. 1933.

— Avto zgorel na cesti. Te dni ponoči je nekega zagrebskega gostilničarja. Po pripovedi pri Sesvetih pri Zagrebu zgorel na cesti avto dovanju šoferja je avto srečal pri Sesvetih kmetijski voz. Hotel se mu je umakniti na rob ceste, pri tem pa je zašel v nevarnost, da se prekotati v jarek ob cesti. Brž je z vso silo potegnil za zavoro, pri čemer je prišlo v tanku do eksplozije bencina. Avtomobil je bil naenkrat ves v ognju. Ljudje, ki so bili na njem in ki se jim k sreči ni zgodilo nič hudega, so zbežali. Avto je cel zgorel in znaša škoda 60.000 Din.

— Po neprevidnosti ustreljena. Pretekli terek je v Srbskih Agičih pri Bosanskem Novem prišla v neko trgovino mladenka Angela Kosič. Ker je bila trgovina zaprta, je šla v hišo, kjer je našla na 15 let starega trgovčevega sina, ki je imel revolver v rokah. Deček je mislil, da je revolver prazen, pa ga je nameril proti Angeli ter sprožil. Strel je Angelo zadel v glavo in jo na mestu usmrtil.

— »Perpetuum mobile«. V Kutjevu na Hrvatskem imajo urarja, ki se že 5 let ukvarja z izumom takozvanega »perpetuum mobile«. Glavni del mehanizma je že »konstruiral, pa se aparat kar noče sam od sebe gibati. Vendar se urar od tega ne da uplašiti in pravi, da bo delal na svojem izumu magari do smrti, če se mu prej ne posreči.

— Vlak povozil deda in dva vnuka. Na železniški postaji Kisač se je zgodila huda nesreča. 49-letni kmet Stefan Gekan se je peljal s svojima vnukoma 5-letnim Andrejem in 4-letnim Jankom Surjan iz Novega Sada v Kisač. V tem hipu je privozil tovorni vlak in ker prostor med osebim in tovornim vlakom ni bil posebno širok, so bili Gekan in dečka vsi zmedeni ter so šli približno vozečega vlaka. Lokomotiva in prvi vagon sta jih zgrabila in vlekla nekaj časa po tleh. Gekan se je hudo poškodoval po obrazu in ustih, 5-letnemu Andreju so kolosa odrezala peto na levi nogi in desno roko, mlajši Janko je bil pa k sreči le lahko poškodovan na levi nogi. Ponesrečence so takoj s prvim vlakom odpeljali v novosadsko bolnišnico.

— Zločin pijanca na železnici. V vasi Kamensku pri Pakracu je neki pijan delavec čakal na gozdni vlak ter se pri tem v gostini še bolj opil. Okoli 5 popoldne se je vsedel na vlak in ko mu je močen veter odnesel klobuk z glave, je zahteval od zavirača Milana Kneževića, naj ustavi vlak, ker mora klobuk pobrati. Zavirač pa v takih primerih nima pravice, da bi dal znamenje, naj se vlak ustavi ter se tudi proti svoji volji ni oziral na pijančovo zahtevo. Delavec se je zaradi tega tako razjezil, da je izvil nož ter ga zasadel zaviraču v prsa. Takoj nato je skočil z vlaka ter pobegnil v gozd, težko ranjeni Knežević pa je bil prepeljan v bolnišnico, kjer se bori s smrtjo. Pijanega delavca so pozneje našli vsega polomljenega in ranjenega v gozdu. Delavec ni mogel biti niti zaslišan, ker je skoraj brez zavesti.

— Pri nagненju k maščobi, protinu, sladkosečnosti izboljšuje naravna »Franz-Josef«**» grenčica delovanje žlečica in črevesa in traino pospeši prebavo.**

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama

Začetek ob 20

Petek, 10. novembra ob 15: »Mlinar in njegova hči. Dijaška predstava po izredno znižanih cenah. Izven.

Sobota, 11. novembra: »Tartuffe«. Red A.

Opera

Začetek ob 20

Petek, 10. novembra: »Prireditelj primorskega akademskega klubaz. Izven.

Sobota, 11. novembra: »Traviata«, premijera. Izven.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Petek, 10. novembra: Zaprto.

Sobota, 11. novembra ob 20: »Pop Cira in pop Spira«. Red B.

Nedelja, 12. novembra ob 15: »Pastirček Peter in kralj Briljantin«. Otroška predstava.

Ob 20: »R. U. R.«

Naše dijaštvo

Stolna kongregacija akademkinj ima danes, v petek, 10. nov. zopet redni shod ob 6 z akademsko četrtjo. Prvot. polnoštevniho Nove — iskreno vabljenje!

Na rednem obnem zboru JAKD Danica v Zagrebu je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Sekolec Karlo, stud. vet. med.; podpredsednik Herfort Joža, cand. med.; tajnik Rous Matija, stud. agr.; blaginjak in gospodar Slapšak France, stud. tech.; revizorja Sunčič Viktor, cand. phil. in Bohine Pavle, cand. pharm.

Poizvedovanja

Reven invalid je pozabil v nekem lokalu v Ljubljani belo škafjo iz kartona, povezano s črnim trakom, in prosil najditelja, naj bi jo oddal v upravnistvo »Slovenca«.

Socialna skrb

V Mariboru se je ustanovila s pomočjo zasebne pobude Stanica za socialno skrb rekonvalescentnih delavcev. Ta ustanova se hoče zavzeti v prvi vrsti za rekonvalescente in one bolnike, katerim odrede obvezno zavarovanje vsako nadaljnjo podporo, ker so izžrpali pri OU/D vse zakonite dajatve. Z ozirom na vedno večji obseg, ki ga zavzema kriza, je na žalost takih slučajev vedno več. Treba je torej ljudem, ki ostanejo brez sredstev in podpore neozdravljeni, omogočiti nadaljnji obstoj, ali vsaj omiliti bedo.

To je mogoče doseči z malenkostnim prispevkom in vzajemnim delom z novo ustanovljeno institucijo, našo stanico. Skrbstveni prispevek je glavni vir dohodkov in znaša samo 50 par na mesec in osebo za delojemalca, za delodajalca pa 1 Din na mesec od vsake zaposlene osebe. Ta skrbstveni prispevek se odtegne od plače in skupno s prispevkom delodajalca odračuna stanica po poštni položnici. Če pa udeležence želi, pošlje vodstvo stanice svojega in-kasanta po denar.

V informacijo se navaja, da je dne 6. oktobra 1933 prevzel stanico poseben kuratorij, sestojec iz zastopnikov delodajalske in delojemalske skupine in »icer gg.: inž. Oskarja Dračarja, ravn. Karla Fischerja, Franja Bureša, Andreja Osela, Mirka Feldina, Martina Baboška, Andreja Vohla, Ivana Vriska, Avgusta Dajčmana in Stefana Takca. Obe skupini sta zastopani v enakem številu in industrijske, trgovske in obrtne stroke. Zastopnik karitativnih društev je državni pravdnik g. dr. Ivan Jančič, ki je bil od obeh skupin izvoljen za predsednika.

Sestava kuratorija nudi torej brezdomnim absolutno garancijo, da se bodo sredstva 100-odstotno uporabljala samo v prid najbednejšim. Posebej poudarjamo, da vodi administrativne posle ekspozitura OU/D brezplačno po svojem upravniku g. Franju Stenovu.

Skoraj vsa večja mariborska podjetja z razumevanjem podpirajo stanico redno vsak mesec. Zato je upati, da bodo tudi ostali industriji, trgovci in obrtniki in njih uslužbenci, ki imajo v upravi institucije svoje zastopnike, ravno tako radevalje prispevali ta malenkostni prispevek, zavedajoč se, da je le v vzajemnosti moč in da bodo dobili podporo samo oni, ki plačujejo stanici skrbstveni prispevek.

Celje

» Dar Vincencijevi konferenci. Nameščenci oddelka kontrole mrk v Celju so darovali Vincencijevi konferenci namesto venca na grob gospe Carmen Novak, soproge kontrolorja mer 100 Din, za kar se odbor najtopleje zahvaljuje.

» Umrla je v Zagrebu gospa Škoflec Antonija, žena žel. strojevodje. Pokojnico spreplejo v Celje in bo pogreb danes ob 3 popoldne na okoliško pokopališče. N. v. m. p.l

» Dela pri Savinjski brvi v mestni park se bližajo svojem koncu in je upati, da bo brv s kratkem definitivno izročena v promet. Brv so, kakor smo avočasno že poročali, dvignili za pol metra. Za enkrat je brv čez dan za promet še zaprta, vendar se je v veliki meri poslužujejo ljudje, posebno oni, ki stanujejo v Liscach, to pa posebno opoldne, ko počiva delo. Čeprav je brv na obeh koncih zagrajena. Tudi Grenadirjevo brv že popravljajo, tako da bomo končno le prišli do zveze z Bregom. Kdaj bodo začeli graditi kapucinski most, za katerega so bila dela že oddana, pa še ni znano.

» Ukinitvev električnega toka. Za preteklo nedeljo napovedana ukinitvev toka se ni izvršila, zato bo pa v nedeljo dne 12. t. m. od 8 do 12 ukinjen tok za mesto Celje in okolico.

» V »Slovenčev«**» podružnici v Celju lahko vsak kupi naslednji dve brošuri dr. Andrej Snoj »Raziskovalci svetega pisma«**» in »V Mlade Zarje«. Prva stane 4 Din, druga pa 10 Din.****

Konjice

Kdo ne pozna tiste basni o žabi, ki je hotela biti tako debela kakor vol? In se je tako dolgo naphivala, da je nazadnje — počila. Ravnotoku se naphiluje v nekem lističu neki »nepoznanec konjiški dopisnik in poje svoj miserere konjiškemu zmanju pod Konjiško goro, ki leži strn na tleh. Kdo bi se tega ne veselil? Zato tudi mi nečemo zaostati in g. dopisniku dotičnega »veležurnalca k njegovemu mrtvaškemu slavošpevu v pristni slovensčini toplo čestitamo in mu kot zastopniki »preostale pešice«**» poklanjamo v spomin na ta veliki jogodek prekrasen »orden jungševcev, za katerega se je že od rane mladosti tako silno potegoval. Obenem pa želimo g. dopisniku, da bi še v svojem »slajžbunalu«**» izvojeval več tako »krasnih«**» triumfov kakor je v zadnji številki. K »uspehu«**» mu že vnaprej čestita — »pešice«**» Konjičanov.**********

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Petek, 10. novembra; 11.00 Šolska ura: Pravljice, uganke in šale za dobro voljo (gđe. Komanova) — 12.15 Plošče — 12.45 Poročila — 13.00 Čas, plošče — 18.00 Smučarska gimnastika (Dr. Ulaga) — 18.30 Predavanje ZKD: Nezdgo v letalstvu (dr. Stane Rape) — 19.00 Sokolstvo (g. Poharc) — 19.30 Izleti za nedeljo (dr. Andrejka) — 20.00 Prenos iz Belgrade: Klavirski koncert — 20.40 Prenos iz Zagreba: Komorni koncert tria Brandl — 22.00 Čas, poročila, Radiojazz.

Sobota, 11. novembra: 12.15Plošče. 12.45 Poročila. 13.00 Čas, plošče. 18.00 Martinovanje (Viktor Pirnat). 19.00 Ljudski nauk o dobrem in zlu (dr. Veber). 19.30 Zunanji politični pregled (dr. Jug). 20.00 Rapalski večer, izjava klub Jugoslav. akademikov. 21.00 Radio orkester. 22.00 Čas, poročila, plošče.

Drugi programi

Sobota, 11. novembra.

Belgrad: 20.00 Iz Ljubljane. 21.00 Koncert poljske glasbe. 21.40 Narodne pesmi s spremiljavo orkestra. — Dunaj: 15.45 Zborovski koncert. 19.00 Duhovna glasba. — 20.40 Iz avstrijskih oper. — Budimpešta: 13.30 Orkestralni koncert. 19.00 Ciganska kapela. — London: 21.00 Orkestralni koncert. — Milan 21.00 Prenos iz opere. — Praga: 19.25 Lahka glasba. 20.05 Koncert filharmoničnega orkestra. — Rim: 14.00 Radio orkester. 17.15 Radio orkester. 20.15 Vokalni koncert. — Varšava: 18.20 Klavirski koncert. 20.15 Proslava 15-letnice poljske neodvisnosti. (Iz »Radio Ljubljana«).

Pridobivajte novih naročnikov!

Najstarejši observatorij na svetu

Sloviti kitajski observatorij v Pekingu, ki ima za seboj slavno 700-letno zgodovino, je doživel svoj konec. Odslej bo služil samo še za muzej, njegovo nalogo pa bo prevzel meteorološki oddelk Narodne akademije v Pekingu.

Po pravici gledajo Kitajci na to institucijo kot na najstarejšo tovrstno ustanovo na svetu sploh. Observatorij je ustanovil slavni mongolski vladar Kublai Khan, tudi »Gospodar sveta« imenovan, leta 1279, medtem ko je bil v Evropi ustanovljen prvi observatorij še-le 300 let pozneje, slavna zvezdarna v Greenwichu pa je komaj iz leta 1675 in tudi pariška je samo nekaj let starejša od te.

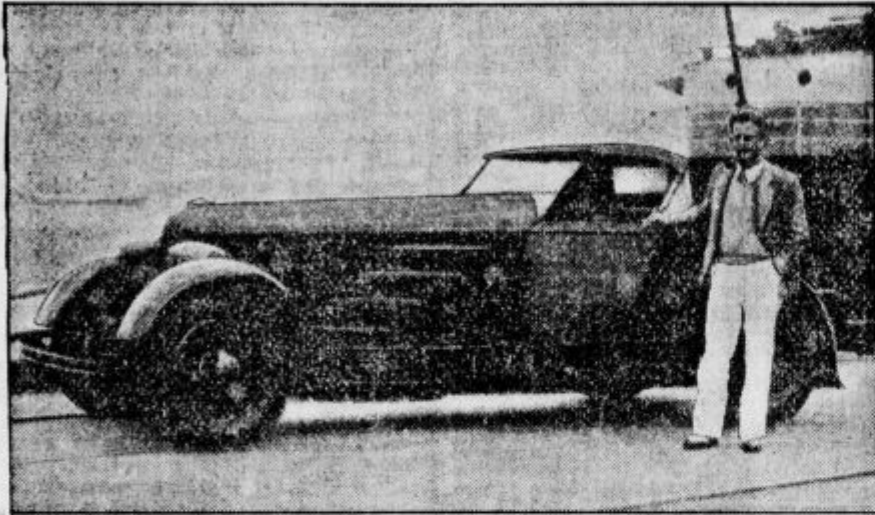
Dolga stoletja je bil ta kitajski observatorij pravo svetišče kitajskega praznovanja. Kitajci si niso mogli zamisliti nobene svatbe, nobenega pogreba in sploh nobenega važnega podjetja, za čigar izid bi ne povprašali astronomov v tej zvezdarni. Tako so astronomi postali astrologi, ki so čitali pojave na nebu, opazovali konstelacije zvezd, napovedovali sončne in lunine mrke in sestavljali koledarje s srečnimi in nesrečnimi dnevi. Tudi na Kitajskem so dolgo časa verjeli, da je zemlja središče vesolja, okoli nje pa se sučejo sonce, mesec in zvezde. Ker pa jih hudobni duhovi in zmaji skušajo spraviti s te poti, so se Kitajci pogosto zbirali ob zvezdarni in skušali z glasovi bobnov in trompet odgnati te hudobne duhove. Ker so tudi »sinovi neba« (cesarji) večkrat po-

praševali svede v raznih važnih vprašanjih in podjetjih, je pomembnost teh astronomov in cesarskega observatorija vedno bolj rasla.

Skoraj 400 let so vodili ta observatorij kitajski mohamedanci, ki so bili posebno izvežbani v napovedovanju sončnih in luninih mrkov in v sestavljanju koledarjev.

Leta 1622 pa so jezuiti dokazali cesarju, da so se mohamedanski astronomi zmotili v računih pri napovedi sončnega mrka, in tako je bil imenovan za cesarskega dvornega astronoma v rang mandarina prvega razreda p. Schall, D. J., ki je s svojimi sobratji prevzel tudi vodstvo observatorija, ki so ga vodili jezuiti do sredine 18. stoletja.

Pekinski institut ima bogate zbirke raznih astronomskih, meteoroloških in drugih znanstvenih instrumentov, ki so po večini izdelani jako precizno in lepo iz bron in med, a imajo danes še samo zgodovinsko vrednost. Med najbolj dragocenimi je omeniti »nebeško kroglo«, ki jo je podaril kitajskemu cesarju francoski kralj Ludovik XIV. Po vstaji boksarjev 1900, je dal nemški cesar odpeljati v Potsdam pri Berlinu »nebeško obloč«, ogromen sekstant (priprava za merjenje kotov), dragocen kompas in obsežen globus iz bron, toda po določenih verzajskih pogodbah je morala Nemčija te historično važne instrumente vrniti: sedaj so zopet v observatoriju, oziroma v muzeju. — (Fides.)

Najdražji avto sveta. V Los Angelesu si je new-yorški milijonar William Burden dal zgraditi luksuzni avto, ki je najhitrejši in najdražje zasebno vozilo na svetu. Voz stane nič manj ko 35.000 dolarjev ter dosega 285 km hitrosti na uro. Muhe tega milijonarja so vsekakor drage.

Mesinski svetilnik

V Mesinskem zalivu gradijo svetilnik, ki ga bo venčala velikanska Marijina soha v nadnaravni velikosti. Luč svetilnika bo delala žareč venec okoli Marijine glave. Vznosje svetilnika nosi oddaleč viden velik napis: »Moj blagoslov nad teboj in tvojim mestom«. Izročilo zatrjuje, da je nagoovorila Marijo božja s temi besedami nekega pobožnega meščana v Mesini leta 42 po Kr. rojstvu. Otvoritev svetilnika bo velika svečanost. Marconi bo odpotoval na ta dan z lastno ladjo »Elektro« v Sv. Deželo in iz Jeruzalema s pomočjo radiovalov prvič prižgal svetilnik ob večni luči na Kristusovem grobu.

Tri leta je spa'a

Iz Linca poročajo, da je tam nekje v okolici pred tremi leti obolela neka ženska za spalnico boleznijo ter spala kar tri leta. Med spanjem so jo vsa tri leta hranili s tekočo hrano, ki so ji jo vliвали v usta. Med spanjem se niti enkrat ni zavedla in se niti zganila ni, če jo je kdo prijel. Pred nekaj dnevi se je njeno stanje zelo poslabšalo, da so bili domači že pripravljeni na njeno smrt. Duhovnik ji je podelil poslednje sveto olje. Takoj nato pa je bolnica odprla oči in pogledala. Ko so jo vprašali, ali se kaj spominja, je odgovorila, da se prav natančno spominja vseh dogodkov, ki so se zgodili pred tremi leti pred njeno boleznijo in da se ji zdi, kakor da bi se bilo to pravkar zgodilo. Ko so jo vprašali, zakaj nikdar ni odprla oči in spregovorila nobene besedice, je odgovorila, da se ji je zdelo, kakor da mora mižati in molčati. Ženska, ki je stara šele 26 let, je tako shujšala, da jo je sama kost in koža.

15. obletnica premirja na francosko-angelsko delegacijo. Na sliki vidimo francosko-angelsko delegacijo pod vodstvom maršala Focha pred zgodovinskim železniškim vozom, v katerem je bilo podpisano premirje.

Ko demant tda kovina

Ko demant tda kovina. Ameriški učenjak Mike Mikkels iz San Franciska (na desni) je sestavil jekleno spojino, ki je za 64 stopinj bolj trdna kakor pa doslej najtrše jeklo »carbon«. Ta kovina, ki jo imenujejo »duro«, se bo dala zelo poceni izdelovati ter bo za industrijske namene naravnost sijajno služila.

Berač-milijonar

Iz Newyorka poročajo tole zgodbo: Pred kratkim je v Pittsburghu umrl berač Edgar Elart, ki je pred vojno veljal za človeka, ki je med največjimi bogataši Amerike. Med vojno si je Elart svoje premoženje še pomnožil. Takoj po vojni pa so začeli znanci opaziti, da njegovo premoženjsko stanje pada. Bil je prisiljen prodajati zemljišče za zemljiščem, prodal je zadnjo hišo in kmalu je bila javna tajnost, da je Elart s ponesrečenimi špekulacijami izgubil vse svoje premoženje. Njegov položaj se je tako poslabšal, da je nesrečnež nekega dne bil prisiljen svoji ženi in trem otrokom povedati, da jih ne more več preživljati in da je ob vse. Žena, doslej vajena razkošnega življenja, je bila kajpada ogorčena, da je njen mož postal berač ter se je mirno dala ločiti od njega. S svojimi tremi otroki se je preselila k sorodnikom, ki so jo seveda z veliko težavo mogli preživljati.

Poslej je Elart hodil po Pittsburghu v raztrgani in zamazani obleki, pritiskal kljuko in od vrat do vrat pobiral milodare. Njegovi prejšnji prijatelji so bili dovolj velikodušni, da so nekdanjega milijonarja, če je prišel beračit k njim, vendarle bogato obdarili. Nazadnje je revež izdihnil. Splošnega pomilovanja je bilo deležno njegovo tragično življenje. Zato pa so se pittsburghski meščani strašno začudili, ko so zvedeli, da je bivši milijonar in poznejši berač Edgar zapustil neizmerno premoženje. V njegovi zapuščini so našli umetniško galerijo, v kateri so bili zastopani najbolj sloveči mojstri s svojimi največjimi deli. Imel je tudi zbirko zelo dragocenih godal. Ko so njegovo zapuščino še bolj natančno preiskali in prebrskali vso beraško sobico, v kateri je živel ta nekdanji milijonar do svoje smrti, so našli pod podom skrito zakladnico, v kateri je bilo denarja in vrednostnih papirjev za poldrugi milijon dolarjev.

Očividno se je stari bogataš na stara leta navlečel milijonarskega razkošja ter je tudi svojo družino postavil na preizkušnjo, ali mu je zvesta tudi v revščini. Milijonarjeva žena pa te preizkušnje zvestobe ni prestala, kakor je videti.

Nova zdravstvena sredstva

zoper blaznost in raka

Na zadnji seji dunajskega zdravniškega društva je višji zdravnik dr. Sackel (glej sliko)

predaval, da je znašel novo sredstvo, s katerim je mogoče ozdravljati umobolne. To novo sredstvo je »insulin«. Po njegovih poskusih je baje mogoče z insulinovimi injekcijami ozdraviti take slučaje blaznosti, ki so bili doslej neozdravljivi, posebno velja to za take umobolne, ki so že od mladosti bolni. To zdravljenje je sicer za bolnika silno težko, vendar je uspeh v največ slučajih gotov. Bolnik dobi 100—150 injekcij insulina, kar omoti in spremeni vse stanišče v možganskih celicah. Čez nekaj časa nastopi ozdravljenje. Mnogi insulina, ki ga pri tem zdravljenju dobi bolnik vase, je tako velika, da je lahko zelo škodljiva za bolnikovo telo. Zato pa proti tej nevarnosti dajejo zdraven še neke raztopine dveh protistrupov: adrenalin in osmon.

Načelnik živčne klinike na dunajskem vseučilišču prof. Pözl je v razpravi o Sacklovi metodi rekel, da je to zdravljenje za življenje in smrt, torej smrtno nevarno. Vendar pa ga ne smemo kar naprej odklanjati, ampak v tej smeri še naprej poskušati. Saj bi bila že tako dovolj velika blagodat za ljudi, ko bi se posrečilo, da bi bil uspeh dosežen pri 20—40% bolnikov. Prof. dr. Sackel je na podlagi svojih poskusov ugotovil, da se bolezen nenadoma začne boljšati že po nekaj tednih zdravljenja. To izboljšanje pa ni le začasno, ampak je trajno in se ni bati, da bi bolnik zopet zbolel na umu. Posrečilo se mu je, da je ozdravil celo take bolnike, ki so že dolga leta kot neozdravljivi bili zaprti v norišnicah.

Tudi zoper raka!

Medicinska znanost pa je dosegla še drug važen uspeh. S pomočjo kemije se je posrečilo dobiti zanesljivo sredstvo, s katerim je zdravniku mogoče spoznati, ali ima bolnik raka ali ne. Tudi doslej je zdravnik mogel ugotoviti raka, vendar šele takrat, ko je bilo navadno že prepozno. Na podlagi novega odkritja pa bo mogoče ugotoviti raka že tedaj, ko se je bolezen komaj spočela. To sredstvo je iznašel kemik na kirurškem oddelku dunajske bolnišnice, dr. Rudolf Links, ki je javnosti podal tele podrobnosti: Preiskoval sem človekove organe — ko je bil človek že mrtev. Človekovi organi pa, kakor znano, še nekaj časa kažejo življenje. Preiskoval je kri ter na podlagi nove aparature mogel ugotoviti, da krvni serum vsebuje za vsak posamezen slučaj čisto določeno vsebino elektrolitov (kalij, magnezij itd.), kar se spreminja po določenih zakonih. Važnost tega odkritja je pa predvsem v tem, da je mogoče oblolelost ugotoviti že v prav prvotnem stadiju. S tem je dano novo upanje, da bo mogoče začeti zdraviti raka bolj zgodaj, vsled česar ta strašna bolezen ne bo več tako strašna. V vseh slučajih, v katerih so dr. Linksovo na ta način pridobljeno diagnozo klinično preizkusili, so ugotovili, da je dr. Links vedno pravo pogodil.

Človekoljubna usmrtilcev

Ameriška država Nevada je po uspešnih poskusih nadomestila v soglasju z mnenjem pravnih in zdravniških izvedencev s 1. oktobrom dosedanjí električni stol s prusko kislino. Opremila je v ta namen vsa poslopja ječ s »smrtno sobo« brez okna. Edina jeklena neprodorna vrata imajo majceno zastekleno odprtino, skozi katero opazuje rabelj izvršitev obsodbe. Na stropu je pritrjena posoda z žvepleno kislino in nad njo visi na žici kocke pruske kisline (cianovega kalija). Te padejo v skledo, ko obrne rabelj zunanji nameščeni ročaj. Strupena sopara, ki se dviga iz skleda, obsojenca takoj umori. Vodilni ameriški kriminalist Turano je objavil v razširjenem magazinu »American Mercury« članek, kjer poskuša pridobiti javno mnenje za novi način umrtitve. Piše, da so vsi dosedanjí načini »premalo človekoljubni«. Vislice so srednjeveška zapuščina iz časov, ko je morala množica več dni gledati obešenca. Obsojenec se ne zadavi, kakor se navadno misli, temveč se mu zlomi hrbtenica. Lahko se tudi dogodi, da ostane živ, a pohabljenec, če ga pravočasno ukrajujejo prijatelji s pokopališča. Guilotina ni primerna, ker zahteva veliko pripravo in pomeni v bistvu isto zastarelo rabeljsko sekiro. Električni stol pomeni namesto napredka nazadovanje, ker povzroča obsojencu pred smrtjo mučne opekline. Tudi ta smrt ni zanesljiva. Dokazano je, da so se zadržali »elektrificirani« zločinci šele v grobu. Električni stol mora izginiti. Sopara pruske kisline je še najbolj »človekoljubno« sredstvo. Turano vabi vse Zedinjene države, da bi sledile zgledu »napredne« Nevade.

★

Bedasta moda. Mož: »Kaj pa se je zgodilo. Ženka, da prideš domov z obližem na enem ušesu?«

Žena: »Obliž? Dragi, saj je to vendar moj novi klobuk!«

Starace, generalni tajnik fašistične stranke, za Mussolinijem najmočnejši mož v Italiji, bo menda tudi odstopil.

Našemljen ropar v igralnici

Iz Pariza poročajo, da je v neki kavarni na Mont-Pellieru kakih 20 ljudi igralo za velike vsote. Nnenkrat je stopil v igralnico našemljen možak, ki je držal v roki napet revolver ter mirno pobasal ves denar, kateri je bil shranjen v blagajni in ki je na kupih ležal na igralni mizi. Da bi goste še bolj preplašil, je nekajkrat ustrelil, nato pa izginil. Ko je ropar izginil, so se prestrašeni igralci in hazardisti šele zavedli, da so ob denar. Takoj so poklicali policijo, ki je začela preiskovati ter končno prišla enega lastnikov kavarne. Vendar ni ugotovljeno, da bi bil on krivec.

Vsestranski minister Mussolini. Sedaj, ko je Mussolini odsvolil zrakoplovnega ministra Balba in mornariškega ministra Sirrianijsa, je prevzel dve novi ministrstvi. Kmalu pa bo baje prevzel Mussolini še poljedelsko ministrstvo. Tako bi bil Mussolini: ministrski predsednik (zgoraj desno), zunanji minister (spodaj levo), mornariški minister (zgoraj levo), letalski minister (spodaj v sredi), vodja fašistične milice (spodaj desno), kmetijski minister (zgoraj v sredi).

Gospodarstvo

Črna borza

Zaeledovanje dviganja in padanja tečajev inozemskih deviz in valut je zelo zanimivo. Ta fluktuacija se je pojavila pri nas na temelju navijanja odnosno popuščanja prima pri naši narodni banki, medtem ko ostane tečaj sam nespremenjen, dočim notirajo inozemske valute in devize na tzv. črni borzi na podlagi menjanja tečaja samega, brez prima.

Predpisi deviznih omejitev, ki onemogočajo svobodno trgovanje z devizami in valutami legalnim ustanovam in legalni podjetnosti, so imeli za posledico, da so se številni podinici, mnogi zavodi (bolje mnoge osebnosti teh zavodov na svoj račun) ter mnogoštevilne zakonite menjalnice zatekli k izigravanju teh predpisov ter začeli izvrševati trgovino z devizami in valutami na tzv. črni borzi, to je s tajnim trgovanjem, ki se je zlasti zadnje čase po večjih, posebno obmejnih mestih silno razpelo ter da je nujno potrebno, da posvete oblasti temu izroduk vso svojo pozornost.

Vzroki za nastanek črni borz so mnogovrstni, a eden glavnih je: ukinitve svobodne trgovine z devizami in valutami legalni podjetnosti. Ako vzamemo, da je obstoj devizne omejitve conditio sine qua non za naše narodno gospodarstvo, potem bi bilo treba iskati vzroka za nastanek črni borz v pomanjkljivosti samih deviznih predpisov, ki ne določajo dovolj izčrpno sankcij za mnogoštevilne slučaje zlorabe ali prekršitve teh predpisov in ki bi tudi ne predvidevali nikakih — izjem. Na drugi strani pa ne vidimo v tem pojavu črni borz samo moralne defektnosti takozvanih socialno višje stoječih ljudi, marveč tudi oporečnost njihovega patriotizma in čuta odgovornosti pred narodom. Ako še bolj globoko proučujemo ta pojav, tedaj bi našli zlato resnico, ki se danes skriva pod najlepšimi gesli in ta je: čim manjši je delokrog gospodarske samostojnosti poedince, tem bolj bo potrebna čuječnost, da se mu ne vzame še ono, kar mu je ostalo in radi česar se mu je omejil njegov krog delovanja.

Kontrola nad temi ilegalnimi »trgovci«, v časih, v katerih se legalni trgovini stavlja težke omejitve, nabavljati si svobodno potrebna sredstva za plačevanje svojih obvez proti inozemstvu, nabavljati si ta sredstva edino legalnim putem (kjer jih navadno ne morejo dobiti, ali v nezadostni meri), da se mora, hčeš-nočeš obračati na črno borzo, je po sedanjih deviznih predpisih skoro nemogoča. Prepustiti kontrolo upravnim organom je sicer v gotovih slučajih dobro in morda celo zelo koristno, toda mi vidimo, da v tem slučaju kontrola nad ilegalno trgovino z devizami in valutami popolnoma odpove.

Agenti črni borz potujejo navadno z vlakci čez mejo in nadlegujejo tuje. Mi opazimo te agente na velikih postajah v notranjosti, na obmejnih postajah v kolodvorskih restavracijah, ali v lokalih v bližini postaj, v večjih hotelih, v kopalnicah, v letovišnih krajih itd. Vseposvobod so raztegnjene njih mreže in človek te vrste polipe prav kmalu spozna. Oni so zaupniki oseb na položajih, imajo bajne zveze z vsemi trgovskimi krogi, uvedeni so infamiljarno domači v trgovskih hišah ter imajo stalne stike z vsemi večjimi trgovci v tuzemstvu in celo v inozemstvu. Tu imamo pred se-

boj že celo, izbornu organizirano družbo puštolovskih gangsterjev, katerim nobena oblast ne more blizu. Posledice tega so zelo težke za trgovino neposredno, a še težje posredno za državno finansijsko politiko, kateri se izmuzava iz rok sleherni pregled in sleherni kontrola nad devizno in valutno trgovino, ki se je umaknila iz oficijelnega mesta v — podzemlje in zavzela najširše dimenzije in to tako, da vpliva v največ slučajih že odločilno na oficijelne tečaje.

Le majhen del od onih deviz in valut, ki prihaja k nam, zaide v legalne roke in še manjši del let-teh preide od tu v roke naše legalne trgovine odnosno je stavljen na razpolago našemu gospodarstvu. In to je zlo, veliko zlo, ki povečava finančno stisko in upropašča moralo, še bolj pa naše finance. Kdor nujno potrebuje devize za plačanje svojega dolga v inozemstvu, se mora obrniti na črno borzo: kdor potuje v inozemstvo si preskrbi na črni borzi tujih valut, ker jih iz legalnih rok ne more dobiti v zadostni meri, to pa zato, ker jih tudi legalna trgovina in niti ne naša Narodna banka ne prejemata v dovoljni meri, ker se ta trgovina koncentriira na črni borzi. Vse to vpliva neposredno na tečaj tujih valut, odnosno pri nas na višino prima pri naši Narodni banki.

Pri tem lahko omenjamo še dejstvo, da obstojajo še posebne izjeme deviznih predpisov, katerih obstoj brezpogojno zahteva n. pr. mednarodni prevoz blaga po železnicah itd. Tako ima n. pr. nemška »Verkehrs-Kredit Bank« v Berlinu svobodno dinarski konto pri svoji korespondenčni banki v Zagrebu itd. Poleg teh odstopkov imamo tudi: gotove ilegalne svobodne konte mnogih n. pr. industrijskih podjetij, ki imajo svoje centrale v inozemstvu in ki bi spadala brezpogojno pod stroge devizne predpise (ker zakon ne pozna izjem) ali, se dobropisi in razne finančne transakcije in kompenzacije nemotoma izvršujejo, ker je nad njimi kontrola prav za prav nemogoča.

Če vse to zaključimo, vidimo, da so strogi devizni predpisi sposobni le v prav mali meri vsiti one naloge, ki jih jim je dal zakonodalec in da ti predpisi v tej obliki in s temi sankcijami zelo otežkočujejo položaj legalne trgovine in celega narodnega gospodarstva, ki je navezano na črno borzo in njenih odernihov ker jima oficijelna devizna trgovina ne more dati dovolj sredstev na razpolago.

Samo dvoje sredstev je, kateri je mogoče vzeti v obzir v današnjih časih krize v svrhu odprave tega nezdružljivega pojava: ali odprava črne borze, ali pa odprava deviznih omejitev.

Po našem mnenju bi se dale sankcije o deviznih predpisih poostriiti na ta način, da bi se s zakonom odredilo, da vsa plačanja, ki se izvrše s pomočjo nabave plačilnih sredstev izven legalnih instanc, niso veljavna in da more vsak upnik ponovno tožbenim putem zahtevati plačanje dolžnega zneska potom legalnih ustanov. Vsak, ki kupuje ali prodaja valute ali devize na črni borzi, naj se kaznuje z denarno kaznijo v višini predmetnega zneska. Oni pa, ki prvi prijavijo ta prestopok oblasti, se oproščajo vseh kazni.

(Op. uredništva. Članek priobčujemo z rezervno, ker smo mnenja, da se ta trgovina ne bo dala odpraviti samo z naštetimi sredstvi.)

Avstrijski šiling je bil na ljubljanski borzi zaključen po 8,85, zagrebški 8,79 in belgradiški po 8,80. — Grški boni so notirali v Zagrebu 40,75 do 41,25 (40,75, 40, 41,50), v Beogradu 40,75—41 (41, 41,875).

Ljubljana. Amsterdam 2307,63—2318,99, Berlin 1360,69—1371,49, Bruselj 797,74—801,68, Curih 1108,35—1113,85, London 179,64—181,24, New York 3602,72—3630,98, Pariz 223,93—225,05, Praga 169,90 do 170,76, Trst 300,57—302,97.

Zagrebaški promet brez kompenzacij 51.852 Din. Curih. Pariz 20,21, London 16,28, New York 326,50, Bruselj 71,975, Milan 27,16, Madrid 43,20, Amsterdam 208,25, Berlin 122,95, Dunaj 72,65 (priv. 57,75), Stockholm 83,80, Oslo 81,70, Kopenhagen 72,75, Praga 15,33, Varšava 57,90, Atene 2,95, Carigrad 3,05.

Pariz. 11,45, London 80,75, New York 16,12, London (zač.). Pariz 80,625, New York 5,025, Zlato v Londonu 130/11.

Vrednostni papirji

Tendenca za škodo je bila nadalje čvrsta in so tečajji narasli. V dolarskih papirjih se je na naših borzih pojavila notica za 8% Blera. V državnih papirjih na zagrebški borzi ni bilo zaključkov. Zaključena je bila le Priv. agr. banka (70 kom.).

Ljubljana. 7% inv. pos. 50—52, agrarji 26 d., vojna škoda 245—246, 8% Bler. pos. 35—36,50.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. pos. 50 do 52,50, agrarji 26—28, vojna škoda 247—248, 12. 247 do 248, 6% begl. obv. 37 bl., 8% Bler. pos. 35,50 do 36,50. — Celnice: Narodna banka 3650 den., Priv. agr. banka 228,50—232 (229), Impeks 50 den., Trboveljska 95—111.

Belgrad. Narodna banka 3775 den., Priv. agr. banka 227—228 (227,50, 227), 7% inv. pos. 51,50 do 52,50 (51,50), agrarji 27 den., vojna škoda 247 do 247,50 (247,50, 247), 12. 247,50—248 (248), 6% begl. obv. 36,40—36,50 (36,50, 36,40), 8% Bler. pos. 36,50—38.

Žitni trg

Položaj za žito in moko je ostal neizpremenjen. Nadalje pa je čvrsto razpoloženje za koruzo. Tu določa ceno izvoz, ki se zelo interesira za naše blago, posebno Avstrija. Cene so danes ponovno narasle in so naslednje: stara koruza 77,50—80, umetno sušena pa 67,50—72,50.

Živina

Ptujski živinski sejem. Konjski in goveji sejem v torek 7. novembra je bil prav dobro založen. Prignanih je bilo 680 glav živine, in sicer 298 krav, 102 telci, 138 volov, 20 bikov in 111 konj; prodanih pa je bilo 276 glav. Cene: krave 2—3,50, telci 3,50—4,50, voli 3—4, bik 2,75—4 Din za kilogram žive teže. Konji za zakol 300—650 Din, ostali po kakovosti od 1200—3000 Din. Prihodnji konjski in goveji sejem bo 21. novembra. — Svinjski sejem v sredo 8. novembra je bil prav tako dobro založen. Prignano je bilo 444 rilcev, prodano pa je 134. Cene so nekoliko padle, in sicer so se prodajali pršutariji po 6,50—7,50, polmastne po 7—8 Din za kilogram žive teže; prašički 6 do 12 tednov stari po kakovosti od 80—280 Din za komad. Prihodnji svinjski sejem bo 15. novembra.

Sport

Sezone je konec — živela sezona

(Op. ur.: Objavljamo članek, ki ga je lahkoatletska sekcija Ilirije ob priliki sportno-literarnega tekmovanja nagradila.)

Sonce je izgubilo svojo moč, mrzli vetrovi so zaveli. Delo na prostem ponehuje. Le na sportnih igriščih je še življenje. Lahkoatletci izrabljajo zadnje jesenske dneve, da se posvetijo svojim disciplinam. Še zadnja, zaključna tekma, pa se bo treba umakniti z igrišča, ki ga bo skoraj pokrnil sneg.

Ali mislite, da se bodo sedaj vsi ti mladi ljudje predali brezdelju ali pa se mogoče vrgli v vrtnice vsakovrstnih zimskih zabav? Da bi kar tako pustili propasti vsi energiji, ki so si jo nabrali v napornem treningu poleti? Da bi morali spomladi znova z mehužnimi in razvajenimi mišicami na igrišče, kjer ne bi zmogli več tistih naporov, ki so jih zmogli nekdanj? Nikakor ne! Vsak dober gospodar bo to, kar si je pripravljal, tudi pametno upravljal. Prav tako sportnik. Med celoletnim treningom so si njegove mišice nabrle delazmožnosti, katere bo čuval z delom v telovadnici. Dvakrat tedensko bo sedaj telovadnica zbirališče starih tovarišev, ki so skupaj merili svoje moči na zeleni trati. Dvakrat na teden se bodo tu vežbala telesa, ki nočejo zarjaveti, marveč ostati v cvetu prožnosti in lepote.

Res je treba priznati, da gimnastika ne zadosti človekovi potrebi po gibanju, to pa zato, ker ni sama sebi namen, marveč je le sredstvo za doseganje spretnosti v atletskih disciplinah. Le iz tega razloga hodijo fantje z vedrim čelom v telovadnico, ker vedo, da je gimnastika v telovadnici le poslednica med enim in drugim letom. Komaj je minula ena sezona, že se pripravljajo na drugo. Pripravljajo se in se vesele na dneve, ko se bodo svobodno razživeli na zeleni trati, pod blagodejnim soncem. Zopet se bo vsak oklenil svoje priljubljene discipline, kjer bo prišla do izraza njegova individualnost. Sprinterji bodo skrbno izkopalvali svoje startne jame, metalci bodo prinesli na dan svoja kopja, krogle in diske, skakači bodo rahljali doskokišča.

Ali ste že kdaj prisostvovali lahkoatletskemu treningu? Četa mladih ljudi se nasmejanih lic zbira na igrišču. Treba bo razgibati ude, ki so okoreli v šolskih klopih in za pisarniški pult. Najprej malo teka, ena runda zadostuje, da se pljuča nadihajo svežega zraka, da srce hitreje požene kri po telesu. Nato malo gimnastike, ki jo izvajajo vsi skupno, nakar se porazdele vsak na svojo disciplino. Vsak skuša doseči čim večji efekt. Nad vsemi pa bdi oko trenerja, ki je s svetom in vzgledom vedno na razpolago. Vsak ga vsakdo spoštuje, kako se mu zaupa: To in to mi ne gre, povej, kaj naj napravim. In trener gleda, presoja, popravlja. In ena sama besedica pohvale iz njegovih ust je atletu največje zadoščenje. In s se večjim veseljem gre na delo, da se čimbolj približa popolnosti. Pot je trda, kakor jo povprečni gledalec na tekmah niti ne sluti. Toda mladostni idealizem premaga vse. Kdor je enkrat okusil sladkost dela in truda na tekašišču, mu bo posvetil dragocene proste ure in odvišne moči.

Kar pa najbolj vpliva na dušo mladega človeka, to so tekme. To je prilika, ko se sprosti v njem vsa energija, ko gre vse njegovo stremljenje za tem, da doseže čim častnejše mesto. Meriti svoje moči v odkriti borbi, to je življenje. Zato ni nič čudnega, če četa navdušenih prištevav sporta od dne do dne narasča. Tega se moramo le veseliti, ker nam je to dokaz, da je naš rod še borben in zmožen življenja.

Ilirija : Maribor

Zanimiva prvenstvena tekma v nedelo

V nedeljo bomo imeli zopet Mariborčane v gosteh. To pot nastopijo v prvenstveni tekmi proti Iliriji. Zadnjo nedeljo so nastopili proti Hermesu ter odnesli kar najboljši utis. Je to borbeno enajststoričar, s katero morajo vsi naši prvorazredni klubi resno računati. Igrajo lep nogomet in so vseskozi nevarni nasprotniku.

Ilirija se je s svojimi zadnjimi nastopi zelo popravila in bo na svojih tleh napela vse sile, da doseže čimboljši rezultat. Glede na to se nam obeta v nedeljo popolnoma na ilirijanskem igrišču lepa in zanimiva nogometna tekma.

Gozdni tek smučarskega kluba Ljubljana

Za gozdni tek, ki ga priredi v nedeljo smučarski klub Ljubljana, vlada med našimi smučarji veliko zanimanje. Poleg smučarjev SK Ljubljana, katerih bo okrog 40, se udeležijo tega kondicijskega teka tudi smučarska sekcija Ilirije s svojo številno ekipo.

Tekmuje se v dveh skupinah in sicer seniorji (to so oni, ki so do 31. decembra 1932 izpolnili 18. leto starosti) in juniorji (do 18. leta). Seniorji tečejo na 8, juniorji pa na 4 km. Tekla se morejo udeležiti vsi verificirani tekmovalci smučarskih klubov in smučarskih sekcij. Start je točno ob 10 dopoldne na telovadišču Ljubljanskega Sokola v Tivoliju, cilj istotam. Garderoba (zakurjena) za tek-

movalce bo v neposredni bližini starta. Prijaviti se je gosp. Kürnerju v trgovini Gorec na Tyrševi cesti. Prvi trije zmagovalci v vsaki skupini prejmejo lične diplome.

Gozdni tek hazene podzveze

V nedeljo dopoldne ob pol 11 se vrši na 2 km progi gozdni tek deklet, ki ga priredi hazena podzveza in ki obeta biti zelo zanimiv. Dosele je bilo prijavljenih 23 deklet. Start bo ob pol 11 na letnem telovadišču Sokola v Tivoliju.

SK Ilirija (lahkoatletska sekcija). Na društvenem mitingu v nedeljo ob 10 na telovadišču Ljubljanskega Sokola v Tivoliju nastopijo: Zupan, Neli, Stepišnik, Lejka, Brunet, Dečman, Otahal, Svetek, Pleteršky, Outrata, Grünfeld J., Jeglič, Banko, Trobec. Opremo prinesite seboj, garderoba je v zimskem kopalnišču. Občni zbor sekcije bo v ponedeljek ob 20 v klubski sobi kavarne »Evropa«.

Sodniški zbor JLZ — sekcija Ljubljana. V nedeljo dopoldne ob 10 se vrši na telovadišču Ljubljanskega Sokola lahkoatletski miting SK Ilirije, ob pol 11 ker je na istem prostoru stari za gozdni tek deklet, ki ga priredi Ljubljanska hazena podzveza. Lahkoatletski zvezni sodniki se naprošajo, da sodelujejo pri omenjenih prireditvah. Gozdni tek se vrši ob vsakem vremenu. — Predsednik: Ivo Kermavner.

Kraglič še vedno vodi. Eden najboljših strelcev v naši državi, Hajdukovec Kraglič, ki smo ga pred kratkim videli v Ljubljani igrati, je še vedno na čelu tabele najboljših strelcev v letošnjem državnem prvenstvu. On namreč vodi z 18 goli ter je za cele štiri gole pred Marjanovičem in Vujadinovičem (oba ob BSK-a), ki jih imata po 14. Naš Erman je na 4. mestu z 12 goli. Največ igrancev je zabil po en gol, teh je namreč kar 30. Tabela se bo do konca liginega tekmovanja sicer še nekoliko spremenila, vendar kakih posebnih pregrupacij ne bo.

Taris.

znameniti francoski plavalec in večkratni svetovni rekorder, pri treningu.

Francoski plavalni prvak Taris bo prihodeje poletje nastopil v Budimpešti na 100, 400 in 1500 m.

Maratonski tek na Japonskem. Iz Tokija poročajo, da je zmagal v japonskem nacionalnem maratonskem teku Kozo Kusonoti v izbornem času 2:31:10. Kusonoti je torej tekel za 26 sekund boljše kakor Zabala, zmagovalac na zadnji olimpijadi v Los Angelesu.

Nemci priredijo v Berlinu tečaj za svoje kandidata na ledu za prihodnjo olimpijado. Dosele se je prijavilo okrog 100 kompetentov iz raznih krajev države. Na ta način si hočejo Nemci olajšati sestavo svoje reprezentance, ki naj jih zastopa v drsalnem sportu na prihodnji beli olimpijadi.

Novi lahkoatletski rekordi. Vsaki dve leti se sestane mednarodna lahkoatletska zveza, odnosno kongres te zveze, ki priznava svetovne rekorde. Letos se ta kongres zopet sestane in bo imel precej posla, kajti odobrili ima celo šumo novih svetovnih rekordov in sicer: Tekli: 100 jardov Metcalfe (USA) 9,4 sek.; 100 m Metcalfe (USA) in Tolan (USA) po 10,2 sek.; 200 m Metcalfe (USA) 20,3 sek.; 220 jardov Metcalfe (USA) 20,5 sek.; 440 jardov Hardin (USA) 47,2 sek.; Eastman (USA) 46,4 sek.; 600 jardov Eastman (USA) 1,9,2 sek.; 880 jardov Eastman (USA) in Hornbostel (Francija) po 1:50,9; tri četrtine milje Ladoumègue (Francija) 3:0,6 min.; 1500 m Beccali (Italija) 3:49 min.; ena milja Lovelock (Nova Zelandija) 4:7,6 min.; 3000 m Isohollo (Finska) 8:19,6 min in Kusočinski (Poljska) 8:18 min.; štiri milje Isohollo (Finska) 19,1 min.; dve uri Komonen (USA) 33,243 km, Harper (Anglija) 33,655 km; 110 m zapreke: pokojni Saling (USA) in Keller (USA) po 14,1 sek.; 120 jardov zapreke Beard (USA), Saling (USA), Keller (USA) in Meier (USA) po 14,2 sek.; 220 jardov zapreke Hardin (USA) 22,9 sek., Keller (USA) 22,7 sek. Skoki: v višino Marty (USA) 2,045 m; s palico Graber (USA) 4,32 m in 4,37 m. Meti: krošlja Lyman (USA) in Torrance (USA) po 16,09 m, Sexton (USA) 16,13 m in 16,16 m, Douda (Česka) 16,20 m; kopje Järvinen (Finska) 74,28 m, 74,61 m in 76,10 m. Desetboji: Sievert (Nemčija) 8467,62 točk. Hoja: 3000 m Cooper (Anglija) 12:46,4 min.; 20.000 m Dahling (Letonska) 1:34:26,6; 15 milj isti 1:56:9; 25.000 m isti 2 uri 46 min.; dveurna hoja: isti 24.842 m.

Hidroelektrična centrala na Ljublanici

Ljubljana, 8. novembra.

Reka Ljubljana ima od Vrhnike pa do svojega izliva v Savo le majhen padec. Vendar pa je — če izvzamemo slapove na Vrhniki, na dveh točkah padec zadosten za pridobivanje energij, zlasti električnega toka. To je na Fuzinah, kjer že izrabljajo vodno silo, v Ljubljani pa samo na konglomeratnih skalah pri cukarni. Tam je projektirana nova hidrocentrala (vodna elektrarna). Električna — edina vodna elektrarna na pomeirju ljubljanske občine — bi imela tudi do 800 kilovatov zmogljivosti ter bo mogla — če računamo povprečno zmogljivost ob nizkem vodnem stanju s 600 kilovatov, oddati na leto okoli 7 milijonov kilovatnih ur na razpolago za tok. Hidroelektrarna bi delala zveđa vzajemno s kalorično elektrarno mestne občine, ki bi jo mogla dobro izpopolnjevati, ker bi vodna centrala imela najvišje vodno stanje in s tem največjo zmogljivost v jesenskih in zimskih mesecih, ko je največja poraba toka v Ljubljani, obratno pa bi imela poleti najmanjšo zmogljivost, ko tudi kalorična centrala ni preveč obremenjena.

Vodna centrala ne bi veljala preveč ter bi se mogla naglo amortizirati oziroma bi dobiček vodne centralne še celo nekoliko nadomestil stroške za regulacijo Ljublanice. Saj Ljublanice bi nalaše za elektrarno ne bi bilo treba posebej urejevati, ker mora tako in tako biti regulirana, temveč bi bilo samo postaviti v strugo elektrarno z vsemi stroji in zavešča bi bila urejena. Znano pa je, da ravno pri vodnih elektrarnah — spominimo se le na Završnico — zahteva sorazmerno največ stroškov ureditev vodne struge.

Še vedno pa ni rešeno pravno vprašanje, kje ima pravico postaviti to elektrarno. Že leta in leta se vleče v tem oziru spor med mestno občino in banovino, oziroma poprej deželno upravo in oblastno samoupravo ter so se že vršile o tem obravnave v raznih instancah.

Seveda bo morala biti poprej vsa struga Ljublanice, kolikor je je v mestu, definitivno urejena in potem se bo mogla elektrarna šele graditi. Tudi pa nikakor ne bo pred l. 1936, tudi če se dela že pospešijo.

Posredovalno postopanje prevladuje

Društvo industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani je izdelalo statistiko insolventov za mesec oktober. Iz pregleda je razvidno, da je število konkurzov v naši državi padlo na minimum, bilo jih je ves mesec samo 14, še bolj pa so padle poravnave izven konkurza. Tu je dosežen rekord nazvold: za beleženje sta bili ves mesec samo dve poravnavi, ena v vrbski in ena v donavski banovini. V naši banovini je bil ta mesec otvorjen en konkurz.

Pač pa je znatno število posredovalnih postopanj, katerih je bilo v vsej državi zabeleženih prav toliko kot v septembru: 145. Od tega odpade na našo banovino 25.

Skupno je bilo v prvih desetih mesecih t. l. razglašanih (v oklepajih podatki za prvih 10 mesecev lanskega leta):

Konkurzi	249 (605)
Poravnave	188 (935)
Posred. postop.	1361

Seštevi vse insolventov, med katere lahko štejemo tudi posredovalna postopanja, jih dobimo za 10 mesecev letos 1798, lani v istem času pa samo 1540.

Doig vlog pri Poštni hranilnici

Izkaz Poštne hranilnice za oktober kaže, da je število čekovnih računov naraslo za 156 na 23.105, vloge pa za 24,2 na 1043,7 milj. Sedaj je stanje vlog nad 1 milijardo Din postalo normalno. Tudi v hranilnem prometu so vloge narasle za 6,3 na 527,3 milj. Din.

Promet na čekovnih računih je bil le malo večji kot v septembru (znašal je 5.644,9 milj). Zmanjšal pa se je odstotek brezgotovinskega prometa od 49,5 na 48,5%.

Od začetka leta pa do konca oktobra so vloge zaradi dotoka predvsem iz naših krajev narasle za 84,6 milj, od konca septembra 1931 dalje pa za 228,8 milj. Računati je, da bodo konec 1933 znašale vloge pri Poštni hranilnici 570 milj. Din. V primeri s stanjem ob koncu septembra 1931 (2995 milj) se bodo vloge v 2 letih in četrt skoro podvojile.

★

Karteli v CSR. Do 1. novembra je bilo pri državnem statističnem uradu v Pragi registriranih nad 400 kartelov. Samo zadnji dan je bilo prijavljenih 100. Sedaj bodo najprej obdelali velike, vse delo pa bo končano v enem tednu.

Predavanje o poklicnih posvetovalnicah. Zbornica za TOI v Ljubljani sporoča, da bo predaval v soboto, dne 11. t. m. ob pol 7 zvečer v zbornični prireditelji dvorani, Beethovnova ul. 10, vseuč. prof. g. dr. Karel Ozvald o temi: »Možnosti in meje poklicnih svetovalnic«. Ime predavatelja kakor tudi predmet predavanja zasluži pozornost tudi naših gospodarskih krogov ter je čim večja udeležba umestna in koristna.

Borzu

Dne 9. nov. 1933.

Denar

Danes sta ostala neizpremenjena le Bruselj in Curih. Trst, Berlin in New York so popustili, druge devize so narasle.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1.—; ženitovanjski oglas Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonjska 3 mm visoka pletilna vrstica po Din 250. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službo dobe

Vrvarski pomočnik
dober strokovnjak v izdelovanju motov — in frizerski mojster se sprejmeta. Ponudbe z navedbo plače na lvo Vraneski, Sunja, Hrvatska. (b)

Večje društvo

v Ljubljani — razpisuje tajniško mesto. Pogoji: popolno strojeopisje in slovenska stenografija, znanje slovenske in srbohrvaščine v govoru in pisavi, samostojen koncept. Reflektira se samo na prvovrstne moči. Znanje tujih jezikov, zlasti francoščine, zaželeno. Plača po dogovoru. — Lastnoročno pisane ponudbe z navedbo pogojev na upravo »Slovenca« pod »Tajniško mesto« št. 13213 do 14. novembra.

Žagarja-gaterista

izurjenega in večjega brušenja žag, ter dobrega žagar. forrajserja, popolnoma samostojnega, ki je bil kot tak že zaposlen, sprejemam s 1. decembrom. Ponudbe s plačilnimi zahtevami na naslov: M. Balen, Crikvenica. (b)

Jamskega upravitelja

(paznika) sprejme lignitni premogovnik za takoj. V pošto pridejo samo zelo sposobni in energični gospodje z daljšo prakso. Ponudbe na: Jugomorse, Zagreb, Jelačićev trg 5, pod »272«. (b)

Zastopnika

za mesto Ljubljano, za obisk privatnih strank, za prodajo na obroke, išče dobro vpeljana firma. Vprašati v soboto osebno. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 13217. (b)

Deklo

pridno in pošteno ter vajeno vseh kmečkih del, sprejme takoj J. Frelih, gostilna Brezje na Gorenjskem. Plača dobra. b

Odda se služba

organista-cerkovnika. — Nastop 1. decembra. Kje, pove podružnica »Slov.« v Celju. (b)

Zasluzek

500 Din dnevno lahko vsak zasluži! Pišite upravi »Sl.« pod »Novo« št. 12.702. — Priložite 4.50 Din znamk. (z)

Stanovanja

ISČEJO:

Stanovanje

sobo in kuhinjo — išče gospodična za 1. decemb. v bližini sv. Petra. Ponudbe z navedbo cene na upravo »Slovenca« pod »1. decembra«. (c)

ODDAJO:

Samsko stanovanje

komfortno, obstoječe iz dveh sob, kopalnice in predsobe, se odda takoj v najem. Pojasnila: Gajeva ul. 5, soba 128/L. (c)

Stanovanje

sobo in kuhinjo, v podprilici — takoj oddam mirni stranki. Kettejeva ulica št. 7. (c)

Posredstva

Droben oglas v »Slovenca«
posredstvo ti hitro prodaja; če že ne z gotovim denarjem na kupca ti s knjižico da.

Parcelo 543 m²

v Zg. Šiški, tik mitnice, na Galletolem — prodam proti hran. knjižici Kmetijske posojilnice ljubljanske. Poizve se: Matija Perko, Ljubljana VII — telefon 2372. (p)

Hišo z vrtom

zelo poceni prodam. Breg-Ptuj — Plauc. Maribor. (p)

Obrt

Štedilnikil

Stermensky Julij, Glince-Vič. — Telefon 28-12. — Izdelovanje štedilnikov in emailiranih peči. (t)

Mlinarji!

R. prosa, ajda in ječmen kupite najceneje pri A. VOLK, LJUBLJANA Veletrgovina žita in moka Resljeva cesta 24.

Fran Himmelreich

krojaški mojster, Predškofijo 9, se vljudo priporoča č. duhovščini in cenj. občinstvu za vsa njegova stroko spadajoča dela. Delo solidno, cene zmerno nizke! (t)

Prodamo

Namočeno polenovko

dobite zopet vsak petek pri I. Buzzolini, delikatesa in zajtrkovalnica (za škofijo). (l)

Volna, svila, bombaž

stalno v bogati izbiri v vseh vrstah za strojno pletenje in ročna dela po najnižjih cenah pri trvdki Karl Prelog, Ljubljana — Zidovska ul. in Stari trg.

Mizarji

Najcenejše vozane plošče jelšve. bukove. Okoume, Panel v velikosti 220/122 in 200/122 dobite po najnižjih cenah v trgovinskem »Kia« išču LJUBLJANA, Dunajska 31

Perjel

Gosje, belo, čohano, kg 36 Din; sivo, čohano, kg 26 Din; čisti, beli puh, kg 280 Din; sivi puh, kg 180 Din. — Razpošiljam po poštne povzetju. I. Brozovič, Zagreb, Illica 82. (l)

Specialno izbiro

modnih hlač in pumparc dobite najceneje pri Preskerju, Sv. Petra c.

Jabolka

zimska, okusna, po 4 Din kg franco vsaka postaja, povzeto razpošilja: Postržin, Maribor, Gozdna ulica 56. (l)

Polenovko

namočeno in suho, priznajo najboljšo nudi specerija F. R. Kovačič, Miklošičeva cesta 32. (l)

Pozor!

Nudim prima sveže in kislo zelje ter repo iz svoje že nad 30 let obstoječe tovarne po najugodnejših cenah v sodih od 25, 50 in 10 kg. Železničarji poseben popust. (l)

Orehova jedrca

zavoj 5 kg 150 Din; I. bosan. suhe češplje, zabojček 10 kg 80 Din; suhe hruške 10 kg 58 Din — franko kupčeva postaja, razpošilja G. Drechsler, Tuzla. (l)

Lovski suknjiči,

Hubertus plašči, rujav in črni, damski v drap barvi, dospeli v zalogo. TIVAR OBLEKE, Ljubljana, Mestni trg 3, Sv. Petra cesta 23 — in Šiška, Celovška cesta 63.

Špecialni šampon S. Y. S

daje potemnelim lasem sijaj in svileno mehko. Že prvi poizkus Vas bo o tem prepričal! Oprema za enkratno uporabo Din 6.— a za trikratno Din 12.—. Dobi se povsod.

"Riviera"

odlikovano terpentinovno milo izdelano na bazi čistega olivnega olja hrani Vaše perilo!

Poskusite! Prepričajte se!

ZAHVALA. Za premnože dokaze sožalja in sočutja, ki smo jih prejeli ob nenadni izgubi

KAROLA NEGRO

dijaka osmošolca realne gimnazije v Mariboru

izrekamo vsem iskreno zahvalo. Prav posebno se zahvaljujemo č. duhovščini, zlasti g. prof. Bogoviču, ravnatelju dr. Hericu in pokojnikovemu prijatelju sošolcu za poslovilne besede, vsem gg. profesorjem, dijakom, članom Narodnega gledališča, prijateljem in znancem za spremstvo na njegovi zadnji poti. Prisrčna zahvala pevskega zboru dijakov za ganljivo žalostinko, vsem darovalcem cvetja in vencev. Čast. g. prof. I. Bogoviču pa še posebna zahvala za daritev svete maše, ki jo je daroval za rajnega. Vsem in vsakemu prisrčni Bog plačaj. Spominjajte se rajnega v molitvah!

Maribor, dne 9. novembra 1933.

ZALUJOČA MAMA IN SORODNIKI

Umrli nam je naš ljubljani gospod

Pezdič Franc

sreski podnačelnik v Mariboru.

Po kratkem trpljenju je v sredo 8. novembra našel svoj mir in odrešenje.

Mojega ljubečega soproga, odnosno dobrega brata nam bodo položili na mrtvaški oder v mariborski splošni bolnišnici, od koder ga bodo po blagoslovu v petek, dne 10. novembra ob 9 prepeljali na pokopališče v Kranj in tamkaj isti dan ob 16 položili k večnemu počitku.

Prosimo tihega sožalja!

Maribor, dne 9. novembra 1933.

ANGELA PEZDIČEVA, soproga — **CIRIL PEZDIČ**, brat in ostalo sorodstvo.

Kako menja nova

bela koža srečo v 3 dneh!

Ko je bila moja koža temna, raskava in nelepa, z razširjenimi porami in sojedci, nisem imela niti enega oboževalca in nikamor me niso vabili. Z uporabo enostavnega recepta sem dobila v treh dneh novo belo kožo in to je popolnoma spremenilo moje usodo. Preje nisem imela niti enega snubca, a sedaj imam kar tri ženitne ponudbe.

Vsaka žena zamore polepsati svojo kožo ter jo storiti nežno in belo, ako uporablja vsak dan nove kremo Tokalon, bele barve (ne masne). Sestoji iz prepirirane sveže smetane in olivnega olja s primesmi, ki kožo osvežujejo in jo delajo belo.

Krema Tokalon pronic neprestano v kožo, ublažuje razdražene kožne žleze, zožuje razširjene pore, odpravi sojedce ter omehča najbolj temno in raskavo kožo in jo stvori belo. Krema Tokalon daje koži v treh dneh tako lepo in svežost, kakršne ne bi mogli na noben drug način doseči. Uporablja naj se vsako jutro

NOVA VILA SE PRODA v Rožni dolini

s 5 sobami in 1 mansardno sobico, s parketom, in kopalnico, zidana na parceli 1024 m².

Več se poizve v trgovini IVAN JAX IN SIN Ljubljana, Gosposvetska cesta 2

Prodajalna

H. NIČMAN

Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2

opozarja č. gg. voditelje Mar. družb in vrtecev na svojo izvirno zalogo

svečinj, trakov,

znakov, diplom

In vseh drugih potrebščin za Marijine kongregacije

Cene konkurenčne.

Postrežba točna in solidna.

Za obilen obisk se priporoča

H. NIČMAN

Aleksandra Rahmanova:

Dijaštvo, ljubezen, Čeka in smrt

»Še obraza ni spremenil, do zadnjega trenutka je ostal monarh!« je rekla vzhieno. Videli bomo, kaj bodo privladali ti advokati! Kritikovati je seveda lahko, toda narediti...»

Ob veliki razburjenosti je pripovedovala, da bo nova vlada, kot se govori, sklenila poseben mir z Nemčijo...

»Car bi tega gotovo ne storil, nadaljeval bi vojno do zmagošlavnega konca. Ampak ta meščanska svojati! kaj ve, kaj je patriotizem, kako velika je Rusija?«

Domislila sem se besed, s katerimi je Gvozdev v dijaškem uradu komentiral carjevo zadržanje. Rekel je: »Da je car izrod, zapit idiot, to se jasno vidi iz vedenja ob odgovoru. Hotel je samo, da naj njega in sina puste v miru, da se bo v Livadiji (carski grad pri Jalti na Krimu) ukvarjal udobno z obdelovanjem vrta. Deželo je pripravil do popolnega razdejavanja in zdaj se za trpljenje ljudstva nič ne zmeni! Da ima le žganje!«

Ko bi car ob odgovoru ne bil tako miren, bi ga gotovo imenovali bojazljivca. Ljudem pač ni prav lahko ustreči.

Sinaida Vasiljevna je še dolgo govorila o revoluciji in mene so razsrdile posebno besede, ki mi je govorila o enakosti ljudi:

Rekla je: »To so samo lepe besede. Nikoli mi ne bo sobarica Katja »enaka«. Je-li mogoče, razliko, ki jo je napravilo življenje celih rodov, enostavno zabrisati? Če koprivo presadimo v drug lonec, ali mislite, da bo postala roža? V Rusiji ne bo nikoli enakosti, kajti prepada med ljudstvom in razumnostvom je preveliki! In Katja lahko desetkrat sedi z menoj pri isti mizi in mi reče tovariš, vendar ostanem gospe!«

12. marca 1917.

Danes je dospela s fronte vest, da je sin Sinaide Vasiljevne Pesocke umrl v bolnišnici. Ubogi fant! To je drugič, da je smrt ugrabila človeka, ki mi je bil dobro znan. Vse mesto je razburjeno in vsi očita Sinaidi Vasiljevni, da je sama poslala sina v smrt, ker ga je primorala, da je šel na fronto. Takoj je odpotovala, da je dala truplo prepeljati sem.

Sinaida Vasiljevna je nenavadna žena in mati; pravijo, da ni potočila nobene solze, in tistih malo ur, ki so ji ostajale do odhoda vlaka, je porabila za to, da je v dobrotelnih organizacijah, ki jih vodi, dajala odredbe in navodila. Je-li to močna volja ali brezsrčnost? Mislim, da prvo, saj je Koljo zelo ljubila. Ali more biti domovinska ljubezen res tako velika, da celo materino ljubezen preseže? — — —

25. marca 1917.

Danes je bil pogreb Kolje Pesockega. Vse mesto se je udeležilo, vencev je bilo nič koliko. Nisem mogla odvrniti oči od obličja njegove matere in z njo sem občudovala njeno junaštvo. Ni jokala. Vsa v črno oblečena je šla za krsto svojega sina. Očitno je hotela pokazati vsemu ljudstvu, kako se mora vesti junakova mati. Viceguvernerja ni bilo pri pogrebu, ležal je doma hudo bolan, skoraj neprestano v nezavesti. Vsa obupana je bila Natočka. Jokala je, da se je vsem smilila, in prav nič ni skušala prikriti svoje bolesti. Pomirjevala sem jo, pa ji nisem mogla olajšati boli. Še misliti si ne morem, kako grozno mora biti, če izgubi človeka, ki ga ljubi!

Koljo so pokopali nedaleč od Lidoške. Grobovi so bili še vsi zasneženi. Mrzel veter je pihal, nebo je bilo blede-sivo, brez sočutja. Ko so zapeli: Večni pokoj in večni spomin, so vsi na glas jokali. Le Sinaida Vasiljevna ne; naredila je križ nad krsto in obraz ji je bil kot kamen. V tem trenutku mi je bilo jasno kot še nikoli: vojna je čisto nepotrebna, neumna, ubogi Kolja je moral umreti zaman.

Bog je dal človeku življenje, tako čudovito in tako kratko življenje; zakaj morajo ljudje drug drugemu s silo jemati to, kar se ne da več vrniti? In še sem premišljevala: Če že mora biti vojna, potem za me ni mesta tu, v tem mirnem mestu, ampak tam, kjer ljudje trpijo; zopet se mi je povračala najljubša misel, da bi postala bolniška sestra, dokler bo vojna. Ko sem pa materi na potu proti viceguvernerjevemu stanovanju razodela svojo namero, je odgovorila kratko: »Tega ti nikoli ne dovolim!«

Pogrebščina se je izvršila z izrednim sijajem. Zbralo se je za čuda ljudi. Sinaida Vasiljevna ni šla v svojo sobo, tudi ni sedla k mizi, ampak je ves čas s prijaznim, čisto neprisiljenim nasmeškom hodila od gosta do gosta in jim prigovarjala, naj se lotijo jedi.

Ko je prišla do mene, me je nežno pobožala po licih in rekla:

»Kako čedna si postala, Aljušenka! In kako dobro ti pristaja dolgo krilo!«

To mi je bilo že nekoliko preveč. Najbrž je nisem posebno pametno pogledala, kajti sklonila se je k meni in mi rekla na uho:

»Ljudem ne smemo nikoli pokazati, da smo žalostni, žalost moramo sami nositi!«

In odšla je ter nadalje stregla gostom z nasmehom svetlo izobražene dame — — —

Silno sem se čutila, da je šlo ljudem tako v slast. Saj so vsi jokali na pokopališču, tudi moški, zdaj so jim pa bile deljasti v polnem obratu in roke so neprestano polagale na krožnike črni kavijar, sjomgo in balyke (prekajena riba) in sočni, mastni blinji so izginali drug za drugim.

In kako skrbno so jih zalivali z razstopljenim maslom in smetano! In kako so pili! Toliko so pili, da so postali kmalu prav dobre volje in pogrebščina se je slednjič prevrgla v veselo gostijo.

Po mojem naziranju je strašno sirov poganski običaj, napravljati umrlemu na čast veselo gostijo. Na uboga Koljo so prav malo mislili, temveč na kavijar, jesetra, ribjo juho in na druge slastne

reči. Tu intam je sicer kak gost zaradi lepšega globoko vzdihnil, pa je že v naslednjem trenutku dal obrazu tak izraz, kakršen je v resnici bil primeren njegovemu občutju. Ko sem prišla domov, sem napisala nekaj dolgih, žalostnih pesmi na uboga Koljo. Ko bi moja volja le količkaj izdala! Takoj bi vojno končala!

26. marca 1917.

Danes sem imela posebne sanje. Zlasti občutek, ki jih je spremljal, je bil čuden. Sedela sem v svoji sobi, na priljubljenem naslanjaču in sem čitala. V sosednji sobi je nekdo igral klavir, natančno se spominjam, bila je Pathétique. Tu se odpro vrata in v sobo stopi profesor Weidle. Občutila sem veselje in blaženost, hkrati sem se ga pa bala. Stopil je k meni, me prijel za roko in mi dolgo, dolgo gledal v oči. Stala sem pred njim tiho in ponižno in nisem mogla oči odvrniti od njega. Občutek, da pričakujem nekaj neznane, strašnega, pa vendar veselega, mi je navdal srce s slastjo. Ne le srce, tudi telo; čutila sem bolj telesno, nego duševno. Nato me je objel. Hotela sem se mu iztrgati, toda vedno tesneje me je pritiskal k sebi in mi neprestano šepetal: »Ti mala, prevzetna deklica! Tedaj sem se zbudila. Soba je bila vsa v soncu, zunaj pa je zapal nov sneg in na mojem oknu je čepel golob, ki ga vsako jutro krmim skoz zračno odprtino. Sedela sem v postelji in najprvo sem obžalovala, da so sanje tako hitro minule. Živo sem čutila bližino profesorja Weidleja, rada bi še gledala njegove oči, poslušala njegov glas, še enkrat občutila njegov objem... Zdaj sem šele prišla k sebi. Zardela sem in rekla sama sebi: Neumna gos! Toda kljub tej odločni psovki je ostala v meni želja, da b ga danes videla, naj velja, kar hoče. Pogledala sem v seznam predavanj; od devetih je bila njegova ura. Niti trenotek nisem pomišljala, hitro sem se oblekla, vtaknila cvetko v gumbnico in sem odšla na vseučilišče, ne da bi bila kaj. Hotela sem ga videti in priti na jasno, kaj mi je ta človek, zakaj se mi je o njem sanjalo — — —